

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

**Náboženská obec CČS(H) v Praze na Vinohradech
v letech 1920-1950**

**The Czechoslovak Hussite religious community in
Prague's Vinohrady in years 1920-1950**

Vedoucí práce

ThDr. Jaroslav Hrdlička

Autor práce

Oldřich Nováček

Poděkování

Poděkování patří vedoucímu práce panu ThDr. Jaroslavu Hrdličkovi za cenné rady a ochotu mi s prací pomoci.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce s názvem „Náboženská obec CČS(H) v Praze na Vinohradech v letech 1920-1950“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu, citované prameny a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 23. 6. 2014

Oldřich Nováček

Anotace

Předkládaná bakalářská práce se zabývá historií Československé církve (husitské) se zaměřením na její náboženskou obec v Praze na Vinohradech v období od jejího vzniku v roce 1920 do roku 1950, tedy zpracovává prvních třicet let jejího fungování, přičemž jsem se snažil uvádět i obecnější historické souvislosti.

Jelikož ke vzniku nové církve dopomohla celá řada významných ba někdy zlomových událostí, bylo třeba tyto události uvést, jakožto předpoklady vzniku. Rozsah práce se proto rozšířil o převážně obecnější informace z doby před vznikem církve. Jednu samostatnou kapitolu jsem věnoval stavbě Husova sboru na Vinohradech, neboť se domnívám, že si v kontextu jiných chrámových staveb této církve zaslouží větší pozornost.

Klíčová slova

Náboženská obec, Husův sbor, Vinohrady, Církev československá husitská, modernismus, sociální, duchovní

Annotation

The submitted thesis deals with the history of the Czechoslovak Hussite Church, focusing on a detailed analysis of one of its most significant religious community in the Vinohrady district of Prague, from its beginnings in 1920 up to 1950. It spans the first thirty years of its existence within the wider historical context .

As all sorts of momentous, sometimes even breakthrough events, assisted to birth a new church, it was necessary to state these events together with the preconditions of its birth. Therefore the volume of the thesis has been extended and more general information from the time preceding the birth of a new church has been included. One individual chapter has been dedicated to the construction of the church building in Prague, the Vinohrady district as I consider that it deserves our adequate attention.

Keywords

Religious community, Hussite Church, Vinohrady, Czechoslovak Hussite Church, modernism, social, spiritual

Obsah

Úvod	8
1 Historie vzniku Církve československé (husitské).....	9
1.1 <i>Předpoklady vzniku církve</i>	<i>9</i>
1.2 <i>Reformní hnutí katolického duchovenstva.....</i>	<i>10</i>
1.3 <i>Vznik nové církve.....</i>	<i>13</i>
2 Vývoj náboženské obce na Vinohradech od vzniku církve	16
2.1 <i>Od roku 1920 do získání státního uznání v roce 1922</i>	<i>17</i>
2.2 <i>Od státního uznání do roku 1932</i>	<i>20</i>
2.3 <i>Vedení farního úřadu</i>	<i>21</i>
2.4 <i>Výuka náboženství.....</i>	<i>22</i>
2.5 <i>Činnost pastorační, organizační a propagační.....</i>	<i>23</i>
2.6 <i>Činnost kulturní.....</i>	<i>24</i>
2.7 <i>Výchova mládeže.....</i>	<i>25</i>
2.8 <i>Činnost sociální.....</i>	<i>26</i>
2.9 <i>Činnost hospodářská.....</i>	<i>27</i>
3 Chránová stavba Husova sboru na Vinohradech.....	29
3.1 <i>Varhany.....</i>	<i>31</i>
3.2 <i>Umělecká výzdoba.....</i>	<i>33</i>
3.3 <i>Kolumbárium</i>	<i>34</i>
3.4 <i>Portrét architekta Pavla Janáka – tvůrce budovy Husova sboru na Vinohradech.....</i>	<i>36</i>
4 Léta 1933-1950	38
4.1 <i>Od roku 1933 do konce I. republiky.....</i>	<i>38</i>
4.2 <i>Od II. republiky do Pražského povstání.....</i>	<i>39</i>
4.3 <i>Husův sbor na Vinohradech ve dnech Pražského povstání.....</i>	<i>45</i>
4.4 <i>Poválečná léta 1945-1950.....</i>	<i>46</i>
4.5 <i>Portrét Arnošta Šimšíka</i>	<i>49</i>
Závěr	54
Summary.....	55
Seznam použitých pramenů, odborné literatury a odborných zdrojů	56
Seznam příloh.....	59

Seznam zkratek

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
CČM	Církev českomoravská
CČS	Církev československá
CČS(H)	Církev československá (husitská)
čp.	Číslo popisné
ČSR	Československá republika
Hl. m.	Hlavní město
KSČ	Komunistická strana Československa
Kč	Koruna česká
mj.	mimo jiné
např.	například
NO	Náboženská obec
r.	rok

Úvod

Náboženská obec v Praze na Vinohradech, které se věnuje tato práce, je jednou z obcí Církve československé (husitské). Její vznik úzce souvisí se vznikem tohoto nového církevního uskupení v Československé republice. Dějinnými předpoklady vzniku novodobé husitské církve, kterým se v první kapitole své práce věnuji, byl proces národního a duchovního sebeurčení, jehož počátky sahají do doby osvícenství, a dále katolický modernismus na přelomu 19. a 20. století.

Bouřlivá nálada prvních let mladé Československé republiky, masarykovské „ideály humanitní“, jakožto i celá řada dalších pohnutek „za lepší církví“, nasměrovaly k zápisu do náboženské obce vinohradské tisíce jejích příslušníků. Po počátečních nesnázích došla tato obec státního uznání a získala svoji jedinečnou bohoslužebnou budovu. Počátky náboženské obce jsou spojeny s mohutným rozmachem hospodářské, vzdělávací, organizační, sociální, propagační i kulturní činnosti. Taková míra progresu, jaká byla v obci přítomná v jejích počátečních letech, se už nikdy v následných dějinách neopakovala.

Období růstu obce ve 30. letech 20. století zastínila světová hospodářská krize, Mnichovská dohoda a skončilo katastrofou II. světové války. Po krátkém poválečném období přichází Únor 1948 s nástupem komunistického režimu a s ním i celá řada nových problémů a morálních dilemat. Stejně jako v životě, nic v historii ani v církvi není černobílé. Dějiny náboženské obce vinohradské jsou toho dokladem.

Svou pozornost jsem věnoval i některým významným osobnostem spojeným s touto náboženskou obcí, ať již z řad duchovních nebo laiků, kteří se významným způsobem zasloužili o její rozvoj. Samostatné oddíly práce přibližují osobnosti dvou mužů: faráře Arnošta Šimšíka a architektonického tvůrce Husova sboru na Vinohradech Pavla Janáka. Ti jsou svým vkladem do díla církevní stavby vinohradské náboženské obce v Husově sboru přítomni dodnes.

1 Historie vzniku Církve československé (husitské)

1.1 Předpoklady vzniku církve

Podle názvu by si mnozí mohli myslet, že má Církev československá husitská¹ přímou návaznost na husitství. Žádná kontinuální historická spojitost s tímto hnutím ovšem není. Přízvisko „husitská“ vyjadřuje pouze její teologické kořeny. Vznik církve se datuje na přelom roků 1919 a 1920. Církev je však výslednicí složitého emancipačního procesu nastartovaného osvícenstvím a později modernismem, který dal vzniknout reformnímu hnutí katolického duchovenstva v 19. století v reakci na nespokojenost s tehdejší stavem církve obecně.²

Důležitým faktorem ve změně myšlení lidí se stal zejména příliv nových konfesních pohledů na české duchovní dějiny, vždyť už během osmnáctého století se na našem území mísily různé reformní tradice. Soupis veškerých těchto proudů sepsal Eduard Winter.³ Někteří katoličtí kněží pak začali pátrat po cestě, jak nově hlásat křesťanství. Kritika křesťanských dějin následně vedla k novému uchopení teologie a jednou z významných osob zabývajících se touto tematikou byl i Josef Dobrovský.⁴

Doba Marie Terezie i Josefa II. byla dobou především osvícenskou a i přesto, že mnozí biskupové habsburské monarchie josefinismus odmítali, Josef II. ve svých „josefinských reformách“ povolil i jiná než katolická vyznání. Nová doba přinesla nové myšlení a bylo nutné se s ní srovnat i v oblasti náboženské. Klíčovou osobností v tomto směru byl Bernard Bolzano⁵, který formuloval a poté rozvinul reformní myšlenky, resp. definoval reformní katolicismus.⁶ Bolzano se také podílel na programu reformy církve, který fakticky sestavil František Náhlavský⁷ v roce 1848. V jeho programu bychom se mohli setkat například s otázkou reformy bohoslužby a nutností vážného studia liturgie, dále s otázkou

¹ Charakteristika „husitská“ byla do názvu církve doplněna podle rozhodnutí VI. řádného sněmu v roce 1971.

² VEVERKOVÁ, Kamila. Osvícenství a modernismus. In: BUTTA, Tomáš. *90 let Církve československé husitské*. Praha 2010, ISBN 978-80-7000-047-2, s. 9.

³ Dílo nese název *Josefinismus a jeho dějiny. Příspěvky k duchovním dějinám Čech a Moravy 1740-1848*.

⁴ VEVERKOVÁ, Kamila. Citované dílo (2010), s. 9.

⁵ Bernard Bolzano (1781-1848), český německy píšící filozof, logik, matematik a náboženský myslitel. Působil jako katolický kněz a univerzitní katecheta a byl silně ovlivněn především osvícenstvím, ale i josefinismem.

⁶ VEVERKOVÁ, Kamila. Citované dílo (2010), s. 10.

⁷ František Náhlavský (1807-1856), reformistický římskokatolický kněz a Bolzanův žák.

volby církevních představených, reformy synodálních řádů, reformy výchovy a klášterů apod.⁸

Důležitým dokumentem je Přerovský program z roku 1906, jenž vyšel ze třetího sjezdu Jednoty katolického duchovenstva, založené v roce 1902. Přesným názvem to byla Zemská jednota katolického duchovenstva.⁹ Program obsahoval například požadavky demokratizace církve, demokratizace volby biskupů, mateřský jazyk při liturgiích či větší zapojení laiků do církevní správy.¹⁰ Ačkoliv byla Jednota stavovskou organizací, právě katolická moderna do ní vnesla jednotící impuls a stala se tak její hlavní myšlenkou.¹¹

Ale Jednota měla i své odpůrce a právě proto, že bylo na Jednotu pohlíženo s nedůvěrou, stalo se, že Jednota byla biskupy nakonec rozpuštěna. Kněží organizovaní v Jednotě se sešli v roce 1907 v Národním domě v Praze na Žofině, kde byli osloveni kanovníkem Josefem Tumpachem, aby se podřídili biskupskému rozhodnutí o rozpuštění Jednoty. Ačkoliv s tím souhlasilo pouze deset delegátů, nakonec odstoupil předseda Jednoty a následně i její celý výbor.¹²

1.2 Reformní hnutí katolického duchovenstva

Hlubší kořeny vzniku tedy můžeme najít již v revolučním roce 1848 a v celé druhé polovině 19. století. Cestu mu otevřel zejména proces národního sebeuvědomování, dále, jak označil David Frýdl, „masarykovské“ vnímání světa, v němž je česká otázka především otázkou náboženskou. Nesmíme ale zapomenout ani na vliv I. světové války a příliv myšlenek demokracie, humanismu a již zmíněného modernismu.¹³ Samotný vznik církve je pak spjat zejména s bouřlivou náladou¹⁴ mezi českým obyvatelstvem po vzniku Československé republiky v roce 1918, v menší míře tomu tak bylo i na Moravě a v nejmenší

⁸ Tamtéž, s. 12.

⁹ FRÝDL, David. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky. Snaha o reformu katolicismu v Čechách i na Moravě*. Brno: nakladatelství L. Marek 2001, ISBN 80-86263-15-0, s. 26.

¹⁰ VEVERKOVÁ, Kamila. Citované dílo (2010), s. 15.

¹¹ FRÝDL, David. Citované dílo (2001), s. 27.

¹² Tamtéž, s. 30.

¹³ VEVERKOVÁ, Kamila. Citované dílo (2010), s. 9.

¹⁴ Příkladem bouřlivé protináboženské nálady může být například svržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze v listopadu 1918, který byl památníkem vítězství katolické Prahy nad luteránskými Švédy postavený v 17. století, dále byli také při obřadech fyzicky napadáni někteří kněží, a v některých případech byli dokonce rozvášněným davem kněží vykazováni z veřejné dopravy.

i na Slovensku. Jak uvádí Frýdl „někdy se v této souvislosti hovoří o tzv. českém schismatu“.¹⁵

V této souvislosti docházelo k ojedinělým násilnostem, neboť římskokatolická církev byla negativně vnímána pro své propojení s habsburskou monarchií a její mocí. Kritika církve neustále rostla. Současně se vznikem Československé republiky 28. října 1918 byl oznámen vznik obnovené Jednoty katolického duchovenstva, v jejímž čele stanul kněz Jindřich Šimon Baar¹⁶, jenž apeloval na nutnost provedení změn v církvi. Jindřich Šimon Baar si díky svým postojům vytvořil řadu nepřátel v řadách kléru, ale jako mimořádně populární spisovatel se těšil veliké podpoře široké veřejnosti.¹⁷ Vznik Jednoty neschvaloval stávající pražský arcibiskup Pavel hrabě Huyn¹⁸, a i přes jeho zákaz se zakládající valná hromada konala 7. listopadu téhož roku.

Významným bodem v historii reformního hnutí byl počín jednoho z členů Jednoty katolického duchovenstva Bohumila-Zahradníka Brodského¹⁹, podle Ferdinanda Peroutky to byl nejradikálnější reformista.²⁰ Zpracoval dotazníky, jimiž chtěl zjistit názory kněží např. na celibát, biskupskou volbu, liturgický jazyk či demokratizaci církve. Dotazníky pak odhalily kněžím na schůzi Jednoty v Obecním domě 23. listopadu jak velkým protireformním hnutím vlastně jsou, když Zahradník vystoupil s referátem, který vyvolal dramatickou debatu. Zmínil se pro ilustraci třeba o donašečství, autoritářství, tajných sňatcích apod. V Jednotě se vytvořilo křídlo výrazně proreformní, jenž mělo v opozici křídlo konzervativní. Brzy po bouřlivých událostech byl Jednotě doručen pastýřský list tří biskupů a následně na své předsednictví rezignoval Jindřich Šimon Baar, jeho rezignace nebyla platná a společně s širším vedením představil dokument zvaný *Obnova církve katolické v Československé republice, návrh Jednoty československého duchovenstva v Praze*.²¹

V dokumentu se objevují například požadavky týkající se církevní samosprávy – ústřední rada, diecézní rady, rady starších; liturgie v rodném jazyce či dobrovolnění celibátu a v neposlední řadě i požadavky týkající se obsazování beneficií a církevních řádů atd.²²

¹⁵ FRÝDL, David. Vznik Československé církve (husitské) In: BUTTA, Tomáš. *90 let Církve československé husitské*. Praha 2010. ISBN 978-80-7000-047-2, s. 18.

¹⁶ Jindřich Šimon Baar (1869-1925), český katolický kněz, básník a spisovatel. Účastník reformního hnutí katolického kněžstva a předseda Jednoty katolického duchovenstva.

¹⁷ FRÝDL, David. Citované dílo (2010), s. 19.

¹⁸ Pavel Maria Josef Antonín, hrabě Huyn (1868-1946), 9. biskup brněnský, 30. arcibiskup pražský, titulární biskup sofijský (1919-1921), titulární patriarcha alexandrijský (1921-1946).

¹⁹ Bohumil Zahradník-Brodský (1862-1939), byl jedním z těch, kteří nedoufali, že se dočká vážnějšího projednávání reformních požadavků.

²⁰ PEROUTKA, Ferdinand. *Budování státu. IV., 1921-1922*. Praha: Lidové noviny, 1991. ISBN 80-7106-040-2, s. 885.

²¹ FRÝDL, David. Citované dílo (2010), s. 20-21.

²² Tamtéž, s. 22-23.

Poté, co byly předsedou Jednoty takto formulovány reformní požadavky, byla v létě 1919 vyslána delegace Jednoty se statutem diplomatické mise²³ do Říma na jednání s papežem Benediktem XV²⁴. Průběh delegace v Římě byl chaotický, za což mohla zejména nezkušenost určených zástupců Jednoty, mezi něž patřil např. Marián Blaha.²⁵ Bylo předpokladem, že vyjednávání takového rázu trvají i několik měsíců, delegáti se však vrátili již po několika týdnech, přičemž samotná audience u papeže trvala pouhých 35 min. Papež prohlásil, že je možné část liturgie doplnit národním jazykem, ovšem k dalším požadavkům se nevyjádřil, neboť je považoval za nesplnitelné. A tak se český jazyk ve čtení a zpěvu epistol a evangelií stal jediným úspěchem delegace Jednoty.²⁶ O této cestě takto vzpomíná pozdější vinohradský farář Arnošt Šimšík: „Pamatuji si na vzrušenou debatu o účelnost této akce. Byli mnozí, kdož předpokládali neúspěch a varovali před jakýmkoliv jednáním s Vatikánem. Ozývaly se hlasy: „Nečekat“, „Neprosit“ – „provést reformy via facti“. Byla obava, že případný zákaz reforem oslabí vůli kněží, zastraší mnohé a odvrátí je od nich. Byl to zejména pražský advokát, bývalý kněz Choc, který proti zájezdu mluvil. Ale většina kněží žádala, aby se jelo. Byli mezi nimi mnozí, kteří sice pochybovali o dobré vůli sv. Stolice, nechtěli ale, aby se mohlo vytýkati, že se s hlavou církve vůbec nejednalo.“²⁷

V průběhu jara 1919 se zformovalo v rámci Jednoty křídlo radikálně orientovaných kněží, kteří pozitivně reagovali na referát Zahradníka-Brodského přednesený v Obecním domě. A nově vzniklo sdružení s názvem Ohnisko. Ohnisko si vzalo za úkol vypracovat podobu církevních reforem.²⁸ „Z něho později valná část přešla do Klubu reformních kněží (název je také někdy uváděn jako Klub reformního duchovenstva), který vznikl v září téhož roku. V Ohnisku vznikl nápad provést požadované reformy „cestou činu“ – „via facti“.“²⁹

„Po celý rok 1919 trvalo vyjednávání mezi českým kněžstvem a církevními autoritami, přičemž se stále více odhalovala jejich neoblomnost. Jednota duchovenstva vypracovala memorandum pro papeže, s kterým koncem června odjela deputace do Říma. Vůdcem deputace byl děkan Kroihér³⁰, poslanec za stranu agrární, jemuž potom reformisté

²³ Členy delegace byli: Marián Blaha, Alois Kolísek; děkan František Kroihér a Vojtěch Šanda.

²⁴ Benediktu XV. (1854–1922), vlastním jménem Giacomo della Chiesa, byl v letech 1914 až 1922 v pořadí 258. papež Římskokatolické církve.

²⁵ Marián Blaha (1869–1943), člen československé komise při mírové konferenci v Paříži a pozdější biskup v Banské Bystrici. Ten měl v rámci mise pověření od ministra zahraničních věcí Edvarda Beneše jednat v Římě o vztazích mezi Československou republikou a Svatým stolicí.

²⁶ FRÝDL, David. Citované dílo (2010), s. 24.

²⁷ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno

²⁸ KOVÁŘ, František. Deset let Československé církve. In: Deset let Československé církve 1920–1930. Praha 1930, vydání 2., s. 26.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ František Kroihér (1871–1948), římskokatolický kněz, politik, poslanec a novinář. Spoluzakladatel Jednoty katolického duchovenstva.

horlivě vytýkali zradu. Deputace odevzdala pamětní spis podřízenému úředníku papežovu, avšak, polekána chladným přijetím, ztratila odvahu pojednat o něm v celém rozsahu také s papežem. Papež přijal deputanty 4. července v audienci, která netrvala déle než půl hodiny. Projevil ochotu svolit ke čtení a zpívání epištoly a evangelia po česku. Zde však jeho povolnost končila. Pak už jen řekl: „Jsme ochotni splnit všechna legitimní přání národa; co není legitimním, nelze ...“³¹

Po návratu deputace z Říma docházelo k projevování rozdílnosti mezi kněžími, na ty, kteří jsou spíše příkloněni ke kompromisům a na ty, kteří hodlají snášet veškerá možná rizika. „Jednota duchovenstva sama, ve které smířlivý směr nabyl vrchu, když se objevilo, že klamná byla ujišťování o připravované již povolnosti Vatikánu, se ukázala neschopnou k dalšímu vedení boje. Prohlašovala, že chce reformy přijmout z rukou Říma, což znamenalo totéž, jako rezignovat na ně, poněvadž z rukou Říma podle všech známých projevů, nebylo možno je obdržet. Zrušení celibátu ani nebylo jejím oficiálním požadavkem.“³²

V srpnu 1919 odstoupil z důvodů svého penzionování předseda Baar a na jeho místě se objevili zástupci umírněného křídla v čele s Františkem Kroiherem. V září téhož roku se novým pražským arcibiskupem stal protireformně založený univerzitní profesor František Kordač.³³ S novým arcibiskupem pak v listopadu jednal o reformách zástupce Jednoty, Karel Farský.³⁴ Výsledkem bylo varování ze strany arcibiskupa, aby byl s okamžitou platností sjednán pořádek mezi kleriky. Toho dne pak na schůzi Klubu reformních kněží Farský přednesl myšlenku vzniku nové, na Římu nezávislé církevní organizace.³⁵

1.3 Vznik nové církve

„O Štědrém dnu r. 1919 byl pražský i venkovský lid, který se vypravil na tradiční půlnoční mši v některých farnostech překvapen: naslouchaje slovům, která se nesla od oltáře, rozpoznal záhy, že kněz slouží mši česky. Věc to neslýchaná a jedno ze stádií hnutí,

³¹ PEROUTKA, Ferdinand. Citované dílo (1991), s. 891.

³² Tamtéž, s. 892.

³³ KOVÁŘ, František. Citované dílo (1930), s. 25.

³⁴ Karel Farský (1880-1927), první patriarcha ČČS(H). V letech 1892-1900 absolvoval akademické gymnázium v Praze. V letech 1900-1904 studoval teologii. Na kněze byl vysvěcen roku 1904. V letech 1904-1906 působil jako kaplan v Ostrově a administroval faru v Perninku u Jáchymova. 1906-1910 byl adjunktem teologické fakulty v Praze a roku 1909 byl promován na doktora. Účastnil se reformistického hnutí v římskokatolické církvi a později stál mezi zakladateli ČČS(H). Po jejím založení působil jako učitel československého náboženství na pražských středních školách. V roce 1924 byl zvolen biskupem západočeské diecéze a prvním patriarchou ČČS(H).

³⁵ KOVÁŘ, František. Citované dílo (1930), s. 26.

které začínalo obrodnými snahami v katolické církvi a skončilo založením nové církve.³⁶ Těmito slovy začíná ve III. díle souboru *Budování státu* Ferdinand Peroutka.

Přesné načasování vzniku církve je sporné. Podle někoho by to mohly být Vánoce 1919, kdy katoličtí kněží v Čechách i na Moravě spontánně sloužili bohoslužby v českém jazyce, pro jiné až 8. leden 1920, den, kdy proběhla schůze kněží Klubu reformního duchovenstva, kteří si zde vznik nové církve odhlasovali a posledním možným datem je 11. leden 1920, kdy byl vznik nové církve oficiálně ohlášen z kazatelny chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí ústy Emila Dlouhého-Pokorného³⁷, bývalého římskokatolického kněze.³⁸

Následující schůze byla svolána na 8. ledna 1920. Účastníci měli za úkol sledovat, kde proběhnou české obřady a podat o tom zprávu. Českomoravští biskupové reagovali na přípravy vyhlášení samostatné církve zákazem českých bohoslužeb o Vánocích. Obřady byly přesto na řadě míst slouženy v národním jazyce, což bylo veřejností přijato velmi kladně.

Ve smíchovském Národním domě se sešli členové Klubu reformních kněží. Celkem se shromáždilo 309 účastníků. V předsednictvu byli mj. Karel Farský, Bohumil Zahradník-Brodský a za Moravu Jan Holba. Schůze byla veřejná a mohli se jí účastnit i novináři. Postupně vystoupili jednotliví řečníci a sdělili své názory na vznik nové církve, a zároveň přednesli kladná i záporná stanoviska. Pro osamostatnění Církve československé z odevzdaných 211 hlasů bylo 140 kladných. Karel Farský poté přednesl návrh Organizačního řádu Československé církve. V něm bylo oznámeno, že prozatímní správu povede církevní výbor, jehož úkolem bude organizovat nově vzniklou církev či připravit se ke svolání církevního sněmu. Tento orgán byl složen z duchovních i laiků a měl dohromady 12 členů. Výbor si zvolil i svého starostu, dva místopředsedy a kancléře. Církev byla následně rozdělena na vikariáty a funkce vikářů převzali faráři, přičemž duchovní měli zůstat na svých dosavadních místech.³⁹

Vznik nové církve byl veřejnosti oznámen 10. ledna 1920, společně s svoláním formulovala církev i jednotlivé zásady nově vzniklé církve. Veřejnost přijala církev kladně a začala do ní hojně vstupovat. Vedení Jednoty se od činu radikálního křídla Klubu reformních kněží distancovala a zanedlouho své vyjádření projevil i papež Benedikt XV.,

³⁶ PEROUTKA, Ferdinand. Citované dílo (1991), s. 885.

³⁷ Emil Dlouhý-Pokorný (1867-1936), katolický modernistický kněz, politik a novinář. Zakladatelská osobnost ČČS(H).

³⁸ FRÝDL, David. Citované dílo (2010), s. 17.

³⁹ KADERÁVEK, Václav a TRTÍK, Zdeněk. *Život a víra ThDr. Karla Farského*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1982, s. 42-47.

uvrhl nově vzniklou církev do klatby. Poté i českoslovenští biskupové napsali Pastýřský list, v němž zrušili Jednotu duchovenstva jakožto reformní organizaci.

„Organizačně byly tu zřejmě napodobovány církve evangelické: laik spolurozhoduje; nová církev nechce být církví kněžskou. Jinak však československá církev navazovala na katolickou, prohlašujíc se výslovně být její pokračovatelkou a dědičkou. I odpadlíci si uvědomili, co znamená tradice tak starobylá, a obávali se odloučit od ní úplně, oceňující sílu setrvačnosti. Zajisté, v sedmnáctém století byl český národ násilím obrácen ke katolicismu: zda možno však doufat, že tato historická vzpomínka vyvrátí fakt, že posledních 300let žil národ s katolicismem v intimním soužití? Sami tvůrci Československé církve, usuzujeme-li z jejich zatímního řádu, si odpovídali, že není možno doufat příliš důvěřivě. Starali se proto, aby jejich rozchod s katolicismem nebyl přílišný. Nechtěli zatím nic více než znárodnit katolickou církev. Obávali se rázně se postavit proti zvyklostem lidu a nutit jej, aby nové dojmy shledával příjemnými. Dokonce přejímali i některé takové zvyky katolické církve, o nichž se nečekalo, že je přijmou: pořádali i procesí na katolická poutní místa a vedení si jen vyžádalo, aby v procesí nebyly neseny sošky, nýbrž prapor kališný, červený kalich v bílém poli. Rozdílu tedy mimo husitský prapor nebylo.“⁴⁰

⁴⁰ PEROUTKA, Ferdinand. Citované dílo (1991), s. 897-898.

2 Vývoj náboženské obce na Vinohradech od vzniku církve

Královské Vinohrady jako původně samostatné město přiléhající k Praze se již od svého vzniku v druhé polovině 19. století svým rázem výrazně odlišovaly od ostatních pražských aglomerací. Velká koncentrace zde usídlené inteligence a vyšší střední vrstvy občanů výrazně ovlivnila vznik a složení vinohradské náboženské obce CČS(H). Přelomový a historicky důležitý mezník pro Královské Vinohrady jednoznačně nastal připojením k Velké Praze. Díky vlivu válečných událostí zůstalo vytvoření Velké Prahy stranou zájmu většiny zúčastněných stran. I když byly před válkou Královské Vinohrady proti připojení k Velké Praze, přesto v listopadu 1918 schválila městská rada Královských Vinohrad sloučení obcí budoucí Velké Prahy s Prahou. Na vinohradské radnici při společné schůzi se za připojení k Praze postavili ještě starostové Karlína, Smíchova a Žižkova. Třemi slučovacími zákony ze 6. ledna 1920 byl vytvořen právní podklad pro vznik Velké Prahy a 1. ledna 1922 se Velká Praha stala skutečností. Vznikla připojením 37 obcí, do vinohradského okresu patřilo 10 obcí (i žižkovské).⁴¹ V roce 1925 dochází k odtržení Královských Vinohrad od Žižkova v rámci Velké Prahy a vznikají tak dvě obce Žižkov a Královské Vinohrady.⁴² Ve 20. letech došlo k velkým změnám v náboženském vyznání obyvatel Prahy, klesl počet katolíků⁴³ a vzrostl počet bezvěrců⁴⁴. V některých čtvrtí tvořili katolíci menšinu⁴⁵. Po roce 1918 se zdvojnásobil počet věřících evangelického vyznání. V roce 1920 vznikla Církev československá (husitská), do které v průběhu roku vstoupilo v Praze více než 86 tisíc členů. Tyto změny ve vyznání obyvatel se odrazily i na církevních školách. Došlo k výraznému úbytku posluchačů na teologické fakultě Univerzity Karlovy a naopak příliv nových studentů zaznamenala Husova československá evangelická bohoslovecká fakulta. Náboženské vyznání obyvatel Prahy se výrazně odlišovalo příslušností k určité národnosti. Zatímco pražští Němci byli především evangelického vyznání, Češi se hlásili k vyznání československému.⁴⁶

Po sčítání lidu v roce 1921 jasně vyplynulo, že na Královských Vinohradech je největší podíl živnostníků a soukromých podnikatelů z celé Velké Prahy. Do této skupiny

⁴¹ BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny Prahy. II., Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1998, ISBN 80-7185-143-4, s. 294-295.

⁴² CABALKA, Josef Václav, ed. *Královské Vinohrady*. Praha: Mládež národního souručenství na Královských Vinohradech, 1940, s. 82-89.

⁴³ V roce 1910 bylo v Praze katolíků více než 90% (přibližně 570 tisíc obyvatel Prahy), v roce 1921 již necelých 60% (přibližně 600 tisíc osob).

⁴⁴ Z 2500 v roce 1910 na více než 127 tisíc v roce 1921.

⁴⁵ Např. v Michli a Kobylisích (ani ne 40% obyvatel).

⁴⁶ BĚLINA, Pavel. Citované dílo (1998), s. 308-309.

na Vinohradech spadalo 40,2 % obyvatel. Úředníků a zřízců bylo 33,4 %, dělníků a nádeníků 26,4 %. Celkem bylo napočítáno na Vinohradech 83367 obyvatel.⁴⁷

Potřebám živnostníků vycházela vstříc Vinohradská záložna v možnosti poskytování úvěrů. Tato záložna byla stabilním finančním ústavem dlouhá desetiletí a to i během 1. světové války a následně po založení Velké Prahy. V roce 1920 evidovala na vkladech více jak 100 miliónů korun, v roce 1921 153 miliónů a v roce 1922 téměř 204 milióny.

Královské Vinohrady se díky svému velkému hospodářskému rozmachu staly nejmodernější obcí Velké Prahy, tento společenský ruch nabývá praktičtějšího významu po založení Besedy v roce 1925. Zde se pak soustřeďuje společenský život. V Besedě se pořádají přednášky, divadelní představení, zábavy a hlavně se řeší politická a společenská situace. Beseda byla později přejmenována na Měšťanskou Besedu.

Další významným místem společenského života na Královských Vinohradech byl Národní dům. Kavárna v Národním domě se stala sídlem okruhu lidí nového moderního myšlení. Zde se scházeli F. V. Krejčí,⁴⁸ Jaroslav Vlček⁴⁹ a po několik roků i profesor Masaryk.⁵⁰ Později tento kruh rozšířili: Fr. Soukup,⁵¹ Vilém Pospíšil⁵² a Václav Klofáč.⁵³ Další významnou osobností Královských Vinohrad byl také Viktor Dyk,⁵⁴ v té době nejčtenější český básník. „Dyk tvořil spolu s F. V. Krejčím, Hanušem Jelínkem⁵⁵ a redaktorem Khölem⁵⁶ společnost, kterou dělila politika, ale kterou spojovaly Vinohrady.“⁵⁷

2.1 Od roku 1920 do získání státního uznání v roce 1922

Po prvním roce existence měla nově vzniklá církev na 200 000 věřících ve více než 50 náboženských obcích. Kněží měli velkou autoritu, a mohli ovlivnit mnoho lidí ve svém okolí, což vysvětluje razantní přírůstek věřících nové církve.⁵⁸ „V počátečním období

⁴⁷ LEDVINKA, Václav a PEŠEK, Jiří. *Praha*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2000, Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-320-7. s. 570.

⁴⁸ František Václav Krejčí (1867-1941), český spisovatel, novinář, kritik, překladatel a politik.

⁴⁹ Jaroslav Vlček (1860-1930), český a slovenský literární historik a senátor.

⁵⁰ Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937), filozof, pedagog a první československý prezident.

⁵¹ František Soukup (1871-1940), český sociálně-demokratický politik, novinář, publicista a právník.

⁵² Vilém Pospíšil (1873-1942), český národohospodář, právník a publicista; spolupracovník Aloise Rašína.

⁵³ Václav Klofáč (1868-1942), český novinář, politik a poslanec České strany národně sociální.

⁵⁴ Viktor Dyk (1877-1931), český básník, dramatik, prozaik, publicista a politik.

⁵⁵ Hanuš Jelínek (1878-1944), český básník, překladatel a divadelní kritik. Zeť Aloise Jiráka.

⁵⁶ František Khöl (1877-1930), knihovník, dramaturg, prozaik, libretista a překladatel.

⁵⁷ CABALKA, Josef Václav. Citované dílo (1940), s. 60-89.

⁵⁸ BUTTA, Tomáš. *Zrod, cesta a poslání Církve československé husitské. Přednáška k 90. Výročí CČSH*. Brno 2010, s. 10.

probíhal v některých místech dramatický boj o kostely⁵⁹ jako například ve Rtyni v Podkrkonoší,...a na dalších místech.“⁶⁰ Často se potom stávalo, že nová církev používala stávající katolické kostely, což bylo pro římskokatolickou církev nepřijatelné. A tak byly nuceny náboženské obce začít budovat vlastní kostely. Nově vznikající budovy byly stavěny převážně ve stylu individualistické moderny, funkcionalismu či konstruktivismu a patří dnes mezi významné architektonické památky moderní československé architektury. Na řadě z nich se podíleli přední čeští architekti (autorem Husova sboru na Vinohradech byl kolega Josefa Gočára – neméně významný architekt Pavel Janák⁶¹, Gočár je autorem komplexu diecézních budov Církve československé (husitské) v Hradci Králové).

Myšlenka samostatné náboženské obce na Královských Vinohradech vznikla již při bohoslužbách u sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze dne 10. ledna 1920, kde byla přednesena Emilem Dlouhým-Pokorným proklamace Církve československé (husitské): „Uskutečňující proroctví velikého biskupa Jana Amose Komenského, že „vláda věcí Tvých vrátí se opět v ruce Tvé“, skládáme v těchto velikých dnech Tvého osvobození do Tvého rozhodnutí i svobodu Tvého svědomí, v přesvědčení, že nebude svobodného národa československého, nebude svobodné republiky československé, nebude-li svobodného svědomí jednotlivce před Bohem. Nyní jest na jednom každém jednotlivci, aby odhlášením z církve římské a přihlášením do církve československé dokázal, že jest mu zájem o svobodu vlastního svědomí, o mravní povznesení národa a jeho výchovy a zdemokratisování i života náboženského zájmem opravdový.“⁶² Bohoslužeb se účastnilo mnoho občanů Královských Vinohrad. Jak píše sám farář Arnošt Šimšík, právě ti se „chopili apoštolské práce k uskutečnění vznešených snah nově vzniklé církve. Zvali si své známé na bohoslužby k Mikuláši, obstarávali přestupní lístky, radili a výsledky se brzy dostavily.“⁶³

Již za dva měsíce 13. března 1920 se konala v hostinci „U Trinerů“ v Tábořské ulici⁶⁴ veřejná schůze, na které se ustavil výbor pro propagaci CČS(H) na Vinohradech.⁶⁵ Pracovní

⁵⁹ Pojmem „boj o kostely“ můžeme označit snahu věřících některých církví na československém území vypořádat se s problémem absence bohoslužebných prostor (kostelů, kaplí, ale i fár a z části také hřbitovů) v důsledku pohybů na náboženské scéně, které vyústily v založení národních církví. V českých zemích se tento fenomén objevil ve vazbě na vznik Církve československé v letech 1920-1923. Marek, Pavel: K problematice tzv. boje o kostely na počátku první Československé republiky. In: *Sborník prací historických*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2008, ISBN 978-80-244-1974-9, s. 59.

⁶⁰ BUTTA, Tomáš. Citované dílo (2010), s. 11.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² ŠIMŠÍK, Arnošt. *CČS na Král. Vinohradech : Pamětní spis, vydaný na památku pětiletého trvání vinohradské náboženské obce československé*. Praha: Propagační sbor CČS, 1925, s. 10.

⁶³ Tamtéž, s. 15.

⁶⁴ Nyní Legerova ulice.

⁶⁵ Do přípravného výboru byli zvoleni: Václav Závorka, vrchní komisař elektrických podniků města Prahy a osobní přítel Karla Farského; Jaroslav Hainz, místoředitel České průmyslové banky; Čeněk Vopálka, prokurista

schůze přípravného výboru se konaly nejprve v bytě Václava Závorky⁶⁶, později v pronajatých místnostech a to nejméně dvakrát v měsíci. Pracovní program tvořily porady o informační propagační službě. Byli získáváni řečníci, probíraly se pokyny ústředí CČS(H), organizovaly se přestupy z jiných církví, psaly se zprávy do novin, zajišťovala se služby při nedělních bohoslužbách v kostele u sv. Mikuláše, prodávaly se tiskoviny a především se hledaly bohoslužebné místnosti, farní kanceláře apod.⁶⁷

Založení vlastní samostatné náboženské obce nebylo ovšem jednoduché. Musely se splnit podmínky převzatého rakouského *interkonfesijního zákona z r. 1868 a z 20. V. 1874*, a především jednoho těžko splnitelného článku, ve kterém stálo: „náboženská obec, pro niž se žádá o povolení ke zřízení, musí prokázati, že má dostatečné prostředky, nebo, že si je zákonným způsobem může opatřiti, aby potřebné náboženské ústavy, vydržování řádného duchovního správce a stanovené vyučování náboženské zajišťovala.“ Přikročilo se tedy k vybírání církevní daně, která byla stanovena na 6 Kč za každou dospělou výdělečně činnou osobu.⁶⁸

První valná hromada přípravného výboru se konala 28. července 1920. Aby bylo možné vést přesnou evidenci nových členů, byl rozšířen přípravný výbor na 25 osob. Dále pak se začal hledat nový učitel náboženství, aby mohl být započat proces vzdělávání dětí. A v neposlední řadě byly zahájeny přípravy na vybírání církevní daně.

Druhá valná hromada přípravného výboru⁶⁹ se konala 10. února 1921 ve dvoraně hotelu Beránek na Královských Vinohradech, kde bylo utvořeno Sesterské sdružení pro sociální práce a učiněny první kroky k získání spoluužívání kostela sv. Ludmily.⁷⁰

Získání spoluužívání kostela sv. Ludmily nebylo jednoduché. Žádost vinohradský městský úřad dne 23. června 1920 zamítl. Jako důvod uvedl, že není oprávněn rozhodovat o zapůjčení chrámu, protože tento není ve vlastnictví obce. Po odvolání toto své stanovisko 20. srpna 1920 opět potvrdil a doporučil odvolat se k vyšším církevním úřadům, „neboť těmto

pojišťovny; Vladimír Růžička, městský dozorce; Jindřich Malina, magistrátní oficiál; Emanuel Zítek, student medicíny; Václav Lorenz, pekař; Stanislava Holešovská, učitelka; Louisa Němečková, dámská krejčová.

⁶⁶ Václav Závorka, vrchní komisař elektrických podniků města Prahy a dlouholetý předseda rady starších v náboženské obci CČS(H) v Praze na Vinohradech.

⁶⁷ ŠIMŠÍK, Arnošt. Citované dílo (1925), s. 15.

⁶⁸ Tamtéž, s. 19.

⁶⁹ Do přípravné rady starších CČS(H) byli zvoleni: Václav Závorka; Alois Kučera, vrchní berní správce; Katuše Fiedlerová, spolumajitelka obchodu; Josef Opočenský, podúředník ředitelství státních drah v Praze; Karel Malý, obchodvedoucí; Josef Mějzr, majitel domu; Antonie Doležalová, choť generálního zástupce; Marie Víková, obchodvedoucí firmy Odkolek; Františka Vodnianská, skladní; František Vácha, poštovní podúředník; Ferdinand Procházka, železniční zřízenec; Josef Aleš, garderobier. Revizory účtů zvoleni: Vít Doležal, generální zástupce; Alois Holešovský, soukromý úředník. Duchovním správcem byl zvolen: Jan Lomoz, dříve kněz řádu Křižovníků v Praze.

⁷⁰ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

dle stávajících předpisů o právu patronátním přísluší rozhodovati v záležitostech ryze církevních.⁷¹

Po tomto neúspěchu se přípravný výbor rozhodl uspořádat první bohoslužby pod širým nebem dne 28. září 1920 na Purkyňově náměstí⁷². Žádosti ale opět nebylo vyhověno, tentokrát nejen městskou radou, ale i policií. Výbor odmítl zákaz jako nezákonný a odvolal se k zemské politické správě, která shromáždění již povolila. První československé bohoslužby na Vinohradech tak mohly být pořádány.⁷³

Dne 4. dubna 1921 přípravný výbor oznámil konzistoři CČS(H), že se rozhodl pro samostatnou náboženskou obec. Dne 3. června 1921 stanovila biskupská rada obvodem farní obce město Královské Vinohrady. Třetí valná hromada přípravného výboru se poté konala 6. ledna 1922 a podala přehled vykonané práce v roce 1920. Mj. na této schůzi bylo konstatováno, že náboženská obec má již 800 školních dětí a 102 studentů.

Dne 19. srpna 1922 okresní politická správa na Královských Vinohradech sdělila, že ministerstvo školství a národní osvěty výnosem⁷⁴ schválilo zřízení samostatné náboženské obce CČS(H) na Královských Vinohradech. Obvod náboženské obce tvořilo celé město Královské Vinohrady.⁷⁵

2.2 Od státního uznání do roku 1932

Ustavující shromáždění náboženské obce⁷⁶ se konalo 17. září 1922 a následně ustavující schůze rady starších⁷⁷ 19. září 1922. V následujících letech obec hledala mecenáše, byla vyhlášena sbírka na výstavbu kostela, přičemž se do roku 1925 vybralo 83 tisíc korun a i nadále se pokračovalo v hledání vhodného stavebního pozemku. Parcela na stavbu Husova sboru byla získána až v roce 1927 a to na pozemku u Vodárny.⁷⁸

⁷¹ ŠIMŠÍK, Arnošt. Citované dílo (1925), s. 19-22.

⁷² dnes náměstí Míru.

⁷³ ŠIMŠÍK, Arnošt. Citované dílo (1925), s. 23-24.

⁷⁴ Výnos ze dne 22. června 1922 čís. 59 793 dle § 4. zákona z 20. března 1874 čís. 88. říšského zákona.

⁷⁵ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno

⁷⁶ Do rady starších byli zvoleni: Jan Eliáš, penzista státních drah, Karel Holešák, státní úředník, Alois Kučera, úředník potravinové daně, Jan Lomoz, duchovní, Josef Mějzr, majitel domu, Antonín Nevole, malíř pokojů, Josef Novák, účetní rada, Boleslav Novotný, drogist, Jan Roháček, duchovní, Josef Stýblo, inspektor státní pojišťovny, František Syrový, ředitel banky Slavia, Arnošt Šimšík, duchovní, Václav Závorka, vrchní komisař elektrických podniků města Prahy. Revizoři účtů: Vít Doležal, úředník, Alois Holešovský, úředník. Delegáti do církevního sněmu: Antonín Hamrle, ředitel, Alois Kučera, přednosta účtárny, František Syrový, ředitel banky Slavia, Václav Závorka, vrchní komisař elektrických podniků města Prahy.

⁷⁷ Předsedou byl zvolen Václav Závorka, místopředsedou Alois Kučera. Tajemníkem: Josef Novák. Pokladníkem: František Syrový. Zapisovatelem: Karel Holešák. Účetním: Josef Stýblo. Správci kostela: Jan Eliáš a Antonín Nevole. Do organizačního odboru: Boleslav Novotný a Alois Kučera. K vedení Jednoty mládeže: Jan Roháček. Pro charitu: Jan Lomoz. Pro propagační sbor: Arnošt Šimšík.

⁷⁸ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

Dne 5. června 1928 byla za přítomnosti patriarchy Gustava Adolfa Procházky⁷⁹ zvolena nová rada starších, v čele s profesorem Vysokého učení technického Josefem Kounovským⁸⁰. Magistrát hl. m. Prahy vzal výnosem⁸¹ tuto volbu na vědomí. Jelikož počet členů náboženské obce ke konci listopadu 1930 dosáhl 14 tisíc příslušníků, bylo nutné zvolit dalšího delegáta na sněm, tak se stalo v pravidelně konaných setkání zástupců náboženské obce.

13. června 1932 bylo rozhodnuto o stavbě Husova sboru a zároveň schváleno uzavření půjčky u Úvěrního ústavu Praha. První valné shromáždění v novostavbě Husova sboru se poté konalo 5. dubna 1934. Na něm byl mimo jiné schválen přehled stavby nového sboru a návrhy na vnitřní zařízení. Byly také představeny celkové náklady na stavbu, které činily 3.969.628,- Kč. Cena domu s pozemkem pak čítala celkem 5.000.000,- Kč.⁸²

2.3 Vedení farního úřadu

Farní úřad ČČS(H) v Praze na Královských Vinohradech byl otevřen 9. dubna 1921 v bytě Václava Závorky v Puchmajerově ulici čp. 4. Po prvních čtrnácti dnech byl z důvodu nedostačujících podmínek přesídlen do Mikovcovy ulice čp. 5, ale protože majitel domu zakázal provozovat v bytě farní kancelář, byla od 5. května 1921 pronajata kancelář v ulici Krameriově čp. 6 u pana Valeše. Od 1. listopadu 1922 byla poté přestěhována do Chodské ulice čp. 7 do bytu pana Doležala a 14. února 1924 najat byt v Divišově čp. 19, sloužící pouze jako kancelář. A od 1. července 1933 byla farní kancelář již v nově postaveném Husově sboru, na adrese Dykova čp. 1.⁸³

Výčet farářů do roku 1950: dne 25. prosince 1921 byl uveden v úřad Arnošt Šimšík. Dne 17. září 1922 se zřekl svého místa ve prospěch pomocného duchovního Jana Lomoze.⁸⁴ Od 17. září 1922 do 12. dubna 1929 byl farářem Jan Lomoz. Od 12. dubna 1929 znovu Arnošt Šimšík. A dále i výčet pomocných duchovních: od 17. září 1922 Arnošt Šimšík

⁷⁹ Gustav Adolf Procházka (1872-1942), český římskokatolický reformistický duchovní, později spoluzakladatel, duchovní, biskup a patriarcha ČČS(H), teolog, profesor Vysoké školy bohovědné ČČS a jiných svobodných církví křesťanských. V letech 1935 - 1939 suplent pro praktickou teologii Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké v Praze.

⁸⁰ Josef Kounovský (1878-1949), matematik a profesor deskriptivní geometrie na pražském Vysokém učení technickém. Autor učebnic o deskriptivní geometrii a fotogrammetrie.

⁸¹ Výnos č. IV Z 48, 28/5, 5.II.1929 na základě výnosu Zemského úřadu v Praze ze dne 14. ledna 1929 čís. 30.955 1928-7B 212/3.

⁸² Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ Jan Lomoz (1890-1957), duchovní ČČS(H) v Praze na Vinohradech a válečný správce pražské diecéze.

a Jan Roháček.⁸⁵ Od 26. září 1929 Stanislav Pelda.⁸⁶ Od 4. října 1935 Josef Vorlíček.⁸⁷ Od 12. října 1938 František Roháč.⁸⁸ Od 1. dubna 1943 Stanislav Staněk. Od 30. října 1944 Miroslav Čepelka. Od 2. prosince 1944 Jaroslav Ebert a Ladislav Fuček v letech 1945-1946.⁸⁹

2.4 Výuka náboženství

Pravidelné vyučování náboženství začalo 15. října 1920. Vyučovalo se ve škole u tržnice ve dvou odděleních. V roce 1921 se již učilo na šesti školách. Mimo uvedenou školu dále přibýly školy v ulici Kladské, Slezské, Čelakovského, Na Smetance a na nám. krále Jiřího.⁹⁰ V roce 1947 se již vyučovalo na všech sedmi chlapeckých a sedmi dívčích obecných školách, na čtyřech chlapeckých a pěti dívčích měšťanských školách a také na pěti školách středních. V prvních počátcích náboženské obce vyučoval pouze farář. Od roku 1922 byla zřízena místa katechetů a sice: na I. dívčí občanské škole a III. chlapecké občanské škole. Zřízení míst katechetů bylo odsouhlaseno Zemskou školní radou v Praze dne 20. dubna 1922.⁹¹ V roce 1929 bylo zřízeno třetí místo při II. chlapecké obecné škole. Toto bylo povoleno⁹² Zemskou školní radou dne 16. března 1929.

Na místech učitelů náboženství ve školách působili: I. dívčí měšťanská škola, Arnošt Šimšík do roku 1929, Josef Vorlíček do roku 1946; III. chlapecká měšťanská škola, Jan Roháček do roku 1935, Přemysl Oliva⁹³ do roku 1947; II. chlapecká obecná škola, Olga Kounovská do roku 1929, Marta Pešková do roku 1931, do roku 1935 vyučováno z duchovní správy, František Hlubocký do roku 1947. Počet školních dětí navštěvujících výuku náboženství CČS(H) se průběžně pohyboval mezi 800 až 1100 dětmi.

Bohoslužby pro školní mládež se konaly zvlášť a vedli je učitelé náboženství. Od roku 1946 byla pro nejmenší děti zřízena nedělní škola, která se scházela v Husově sboru v sálku Dr. Karla Farského a přilehlých místnostech. V roce 1947 měla již dvě oddělení. Celková návštěvnost nedělních škol bývala 50% a školních bohoslužeb 30% z celkového počtu dětí.

⁸⁵ Jan Roháček (1892), pomocný duchovní a katecheta CČS(H) v Praze na Vinohradech.

⁸⁶ Stanislav Pelda (1905-1979), pomocný duchovní CČS(H) v Praze na Vinohradech a přední pracovník církve v oblasti duchovní péče o mládež.

⁸⁷ Josef Vorlíček (1895), pomocný duchovní a katecheta CČS(H) v Praze na Vinohradech.

⁸⁸ František Roháč (1914-1951), pomocný duchovní CČS(H) v Praze na Vinohradech. V roce 1940 byl pověřen ideovým vůdcem Jednoty mládeže církve československé.

⁸⁹ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

⁹⁰ Nyní nám. Jiřího z Poděbrad.

⁹¹ Výnos č. III A 3057/4 d ai. 1921 č. 37. 376.

⁹² Výnosem městského školního výboru v Praze č.j. 9773-VI ai. 929.

⁹³ Přemysl Oliva (1903), učitel náboženství CČS(H) v Praze na Vinohradech.

Pro mládež mimoškolní byla založena Jednota mládeže. Dozor nad školní mládeží vykonávali církevní inspektoři, v Jednotě mládeže ideový vůdce a delegát rady starších.

2.5 Činnost pastorační, organizační a propagační

Pastorační činnost byla zpočátku nedokonalá, a to především z důvodu vysokého počtu příslušníků náboženské obce. Duchovní jen zřídka přicházeli do rodin. Často to bylo pouze tehdy, kdy je k sobě zavolal nemocný. Většinou se bylo nutné spokojit s rozmluvami na faře a při církevních úkonech. Výpomoc laiků proto byla nezbytná.

V začátku náboženské obce se vytvořil Propagační sbor, což bylo sdružení bratří a sester, ochotných udržovat styk se členy náboženské obce. Čím byl však počet příslušníků větší, tím menší byla naděje, plně zvládnout tento úkol. Jejich hlavním úkolem bylo informovat, zvát na akce náboženské obce a vybírat církevní daně. Náboženská obec byla rozdělena na obvody, přičemž do každého obvodu byl určen hlavní důvěrník, jenž si našel důvěrníky do ulic a ti zase pro jednotlivé domy. Jeden čas doručovali do rodin *Vinohradský věstník CČS*, jenž byl vydáván pro informační účely.⁹⁴

Touha mít vlastní sbor byla doprovázena řadou aktivit. Výnos z těchto aktivit byl určen na stavební fond. Patřily mezi ně například veřejné domovní a pouliční sbírky. Na Vinohradech působila dramatická družina *Karel Havlíček Borovský*, která shromažďovala celou řadu členů náboženské obce. Někdy však docházelo k tomu, že účelovost byla nadřazena duchovním, kulturním i mravním hodnotám. Toto pnutí se nejvíc projevilo po dostavbě Husova sboru, jehož součástí byl také velký divadelní sál (někdy nazýván Nové divadlo na Královských Vinohradech, nebo jen Divadlo u Vodárny). Dramatická družina *Karel Havlíček Borovský* se rozpadla, a ani nové umělecké sdružení, které přišlo ze sousední sesterské náboženské obce vršovické – Dramatická družina *Vlast* dlouho v Husově sboru na Vinohradech nepůsobila. Divadlo mělo problémy jak s dramaturgickým obsahem, tak se dlouhodobě potýkalo s převažujícím nezájmem vinohradské veřejnosti navykklé chodit do budovy Městského divadla na Královských Vinohradech. Rozhodnutím rady starších byl proto v pozdějších letech divadelní prostor zrušen a přeměněn na kolumbárium.⁹⁵

⁹⁴ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

⁹⁵ Informace o divadelním sále v Husově sboru na Vinohradech jsou čerpány z nezpracovaného fondu divadelního spolku Bozděch ve Vršovcích a neutříděné pozůstalosti po Felixu Buřilovi (1902-1967) – významném představiteli pražské amatérské divadelní scény. Pro potřeby práce byly materiály laskavě poskytnuty Davidem Frýdlem.

Po této krizi byl vytvořen Sbor služby a bylo upuštěno od divadelních a jiných zábavních podniků. Zároveň byly zahájeny pravidelné náboženské večery. Z jejich posluchačů měl být vytvořen sbor uvědomělých příslušníků, kteří by pravidelně docházeli do rodin dle plánu. Královské Vinohrady se opětovně rozčlenily a byly vypracovány nové plánky a seznamy příslušníků dle bloků a začalo se s tzv. *vzkazy*. Vzkazy měly nahradit již nevycházející Vinohradský věstník. Osobními návštěvami se nejen aktualizovala data příslušníků v členské matrice, ale byl získán velký počet nových členů.

Veřejné schůze a projevy, které byly v počátcích konány v největších vinohradských sálech, se změnily, na pravidelná shromáždění v novém Husově sboru. K propagaci aktivit byla využívána inzerce nejen v periodikách CČS(H). Na shromáždění byli zváni všichni představitelé duchovního života CČS(H). Na význačných místech Vinohrad byly rozmisťovány vývěsní tabule.⁹⁶

2.6 Činnost kulturní

Hudební večery, akademie a koncerty pořádala rada starších v menším měřítku, větší akce byly výjimečné (např. koncert Jarmily Novotné v Obecním domě a tenoristy Štorka na Slovanském ostrově). Různé akce byly doprovázeny za podpory členů Jednoty mládeže a jejich hudebním kroužkem, apod. V roce 1922 vznikl ochotnický divadelní spolek. Jeho činnost zpočátku nejen finančně, ale i výchovně náboženské obci pomáhala. Později se však z vlivu rady starších vymkla a došlo k úplnému rozchodu. Od té doby se nekonala žádná divadelní představení. Zábavní podniky byly konány jen z důvodů finančních (několik zahradních koncertů a dva plesy ve prospěch stavebního fondu). I tyto podniky pořádala dramatická družina, k níž patřila i řada členů propagačního sboru.

V počátcích se spolupracovalo v Praze společně při všech velkých akcích náboženské obce. Tábory lidu, manifestační schůze, protestní shromáždění byly konány všemi náboženskými obcemi CČS(H) společně. Spolupracovalo se i s nekatolickými církvemi. První valná hromada mládeže CČS(H) se konala v evangelické modlitebně. I sociální odbor měl několikrát propůjčen sál v evangelickém domě. Na Husův den se pořádala společná shromáždění s evangelíky. V přednáškové síni Husova sboru se vystřídali téměř všichni profesori Husovy fakulty, českoslovenští i evangeličtí. V modlitebně Husova sboru bylo několik mezicírkevních shromáždění. Promluvili i zahraniční hosté z Anglie, USA a Holandska.

⁹⁶ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

S obcí legionářskou se před okupací konala mírová manifestace v Národním domě. S kruhem přátel demokratického Španělska byla vykonána pouliční sbírka. V rámci světové mírové akce bylo vybráno na zájezd do Bruselu, kterého se zúčastnili předseda náboženské obce Cipro a za mládež Václav Lenc. Na akcích veřejné sociální práce vždy pomáhala příslušná složka náboženské obce. Ta také byla vždy v kontaktu s místní vinohradskou osvětovou radou.⁹⁷

2.7 Výchova mládeže

Dne 13. září 1921 byla založena Jednota mládeže jako samostatný spolek. Se souhlasem rady starších si mládež sama zajišťovala ideové přednášky zvaním předních členů církve (Emila Dlouhého Pokorného nebo Karla Farského). Po získání dvou katechetských míst v Praze na Královských Vinohradech byl určen jeden z katechetů duchovním rádcem mládeže. Duchovní se během let měnili, ale vždy kontakt a vliv na mládež duchovním zůstal. Správu si obstarávala mládež sama. Vždy měla štěstí, že se v jejich řadách našli duchovně a organizačně vyspělí členové (pan Vondráček, C. Krásný, pan Zelenka, C. Kounovská a paní Kučerová, C. Kouřil, aj.). Z důvodu přetíženosti duchovních vykonávala řadu let funkci ideového vůdce Terezie Havlenová-Kůhnová, na krátký čas J. Kruchynová. Rozvoji Jednoty bránil nedostatek vhodných místností pro práci s mládeží. V počátcích se musely místnosti pronajmout a většinou nebyly vhodné k činnosti. Teprve získáním vlastního Husova sboru přišla možnost rozšíření členstva i práce. Byl vybudován sbor instruktorů a vedle ideového vedoucího, jímž zůstával duchovní, byl do Jednoty také jmenován laický zástupce rady starších. Největší vypětí, ale i úspěchů dosáhla mládež za vedení Miroslava Kouřila a Františka Roháče. Jejich zásluhou a zásluhou Vinohradské Jednoty mládeže vyšly dvě publikace „Jsme mladí“ a „Modrá kniha“, které posloužily také mladým v celé církvi. Když bylo zrušeno spolkové uspořádání Jednot mládeže a církev pojala všechnu mládež pod Duchovní péči, vše se nadále řídilo dle původních směrnic. Se zřízením Duchovní péče měla práce s mládeží přesný program a plánování dle směrnic Diecézního svazu, resp. ústředí mládeže CČS(H), na rozdíl od příležitostného rázu v prvních letech fungování Jednoty mládeže. Počet členů Jednoty mládeže se průběžně pohyboval mezi 100 až 200 členy. Za okupace byla účast mimořádná, neboť zde mladí nacházeli jedinečnou možnost společenství.⁹⁸

⁹⁷ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

⁹⁸ Tamtéž.

2.8 Činnost sociální

Sociální činnost v CČS(H) se rozvíjela již od jejích počátků a to především v hmotné podpoře sociálně slabých spoluobčanů, tedy nejenom členů církve. Sociální problematice se věnoval v nejednom ze svých kázání i zakladatel církve Karel Farský, „... statečně bojoval proti obludnému protikladu bohatých a ponižující bídou hladovícího proletariátu...“ Tím oslovoval velké množství potřebných, kteří hojně přicházeli do církve, kde získávali velkou podporu. Tento velký příliv chudých si vyžádal „uvědomělou sociální službu“. V jednotlivých náboženských obcích vznikaly, především za podpory žen, charitativní a sociální odbory. Začátky byly velice těžké, práce byly vykonávány jednoduše a bez odborného a materiálního zázemí, chyběli především kvalifikovaní pracovníci. Velkou zásluhu na povznesení sociální činnosti církve měli především František Maria Hník⁹⁹ a Berta Mildová-Bílková¹⁰⁰, kteří publikovali mnoho odborných publikací a článků.¹⁰¹ Struktury sociálních odborů se začaly rozšiřovat o zdravotnictví a službu pomoci v rodinách, budovaly se sirotčince a domovy důchodců, o prázdninách se organizovaly tábory pro děti. Důležitá bylo cílevědomé vzdělávání sociálních pracovníků a dobrovolníků, pro které se pořádaly různé odborné kurzy.¹⁰²

„Ve dnech 8. a 9. ledna 1921 se v Praze na Smíchově konal 1. valný sjezd delegátů náboženských obcí CČS(H), na kterém bylo vytvořeno Ústředí sesterského sdružení žen CČS(H) ... Na prvním řádném sněmu CČS(H) 29. - 30. 8. 1924 v Národním domě na Smíchově byly zvoleny sněmovní výbory, mezi nimi byl i výbor sociální. Bylo zrušeno Ústředí sesterského sdružení žen CČS(H) a zřízeno Ústředí sociální práce a vypracována rezoluce – 10 bodů sociální práce. V té době byla většina členů církve již zapojena do sociální práce.“¹⁰³

První odbor, který se ve vinohradské náboženské obci vytvořil, byl odbor charitativní. Již v listopadu 1920 se ustanovil výbor sedmi sester, které si vzaly za úkol uspořádat první vánoční nadílku chudým dětem československé církve. Dobrý výsledek akce přivedl další

⁹⁹ František Maria Hník (1905-1962), teolog, sociolog, duchovní a biskup CČS(H), profesor a děkan Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké, po roce 1950 profesor a děkan Husovy československé bohoslovecké fakulty v Praze.

¹⁰⁰ Berta Mildová-Bílková (1905-1971), dcera sochaře Františka Bílka. Sociální pracovnice. Po dokončení dívčí školy ve Vodičkově ulici vystudovala školu sociální (studia absolvovala i v Anglii) a sociální práce se jí stala celoživotní náplní. Později působila jako sociální pracovnice a členka Ústředí sociální práce CČS(H).

¹⁰¹ Jednalo se například o publikace Pohnutky dobročinnosti v křesťanství, Ženám - matkám atd.

¹⁰² RUTRLE, Otto a HORSKÝ, Rudolf. Církev československá a praktické úkoly jejího díla. In: *Padesát let Československé církve*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1970, s. 23.

¹⁰³ LÍBALOVÁ, Olga a ZIMMERMANNOVÁ, Hedvika. Diakonie a sociální činnost Církve československé husitské. In: BUTTA, T. *90 let Církve československé husitské*. Praha 2010, ISBN 978-80-7000-047-2, s. 231.

sestry a 7. února 1921 se ustavilo Sesterské sdružení, které si vzalo za úkol charitativní práci. V roce 1922 byl zrušen název Sesterské sdružení, byly vypracovány řádné stanovy a založen charitativní odbor jako samostatný celek. V roce 1929 byl tento odbor přetvořen a přejmenován na Sociální odbor při radě starších CČS(H) na Královských Vinohradech. V roce 1935 se Sociální odbor přihlásil do Ústředí sociální práce CČS(H), které bylo schváleno státem a zažádal o schválení jako samostatný spolek. Zpočátku byla sociální práce omezena jen na podpůrné akce. Později se ale začalo s vyhledáváním sociálních případů a radou i přímou pomocí jim byla ulehčována tíživá situace. Byly zakupovány léky, u některých obchodníků zavedeny poukázky na výběr potravin těm, které Sociální odbor podporoval. Byly také připravovány rekreační výjezdy dětí do prázdninových středisek. Rada starších duchovní správa církve byla vždy přátelsky nakloněna podnikání Sociálního odboru.

Největšího vypětí si vyžádal zřízení Dětského domova *Dra Karla Farského* v Jílovém u Prahy, který byl Sociálním odborem založen v roce 1937. Ten si posupně získal zájem celé církve. V prosinci 1944 byla v rámci Sociálního odboru zavedena ošetrovatelská služba, která obstarávala pravidelné návštěvní služby všech příslušníků CČS(H) ležících ve vinohradské nemocnici. Sociální odbor byl v neustálém kontaktu se všemi místními sociálními institucemi. Hlavními sociálními pracovníky byli: sestra Marie Kučerová, Marie Rečková, Vlasta Špronglová, A. Gabrielová, pan Hradil, Jiří Veselý a Arnošt Šimšík.

2.9 Činnost hospodářská

První sbírka byla na pořízení kalicha a vybavení kaple Na Smetance. Další byla na zakoupení pozemku pro vlastní sbor. Po ní následovala sbírka na stavební fond. V době okupace byla podniknuta sbírka na oddlužení sboru. Byla také založena tzv. zlatá kniha dárců, která měla pomoci k vyrovnaní nutných stavebních nedoplatků. První zápis byl učiněn 4. května 1934, poslední 2. března 1947. Bylo do ní zapsáno 521.000,- Kč.

Byly podniknuty též čtyři pouliční sbírky. První roku 1925 u příležitosti prvního svátku Mistra Jana Husa, při níž bylo vybráno 10.625,- Kč a na archy po domech 48.790,- Kč. Druhá podomní sbírka v roce 1930 vynesla 51.250,- Kč. Třetí v roce 1933 18.136,- Kč a poslední v roce 1937 17.350,- Kč.

Na varhany, zvony a jiné potřeby bez veřejných sbírek pomohli především jednotlivci. Na varhany přispěla velkým darem Růžena Trnožková. Zvonové zařízení darovala rodina Voráčová. Na sochařskou výzdobu darovala 20.000,- Kč paní Klouzalová. Okno s obrazem Mistra Jana Husa pořídila rodina Češpivová.

Roku 1922 byl zřízen pohřební fond. V roce 1934 bylo jeho jmění 52.324,- Kč předáno pohřebnímu odboru CČS(H) v Praze Nuslích, který následně pohřební fond z Královských Vinohrad převzal. Jiné zvláštní fondy náboženská obec neměla, kromě fondu, který vznikl z darů rodiny Petřů po úmrtí předsedy rady starších Petřů. Výtěžek fondu sloužil k účelům podpory nedělní školy.¹⁰⁴

Přehled hospodaření náboženské obce v příslušných letech podává příloha.

¹⁰⁴ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

3 Chrámová stavba Husova sboru na Vinohradech

Z důvodu rozrůstající se vinohradské náboženské obce¹⁰⁵ a nedostatečné velikosti kaple Na Smetance se již od roku 1925 začalo uvažovat o stavbě vlastního Husova sboru¹⁰⁶. Nejprve se uvažovalo o koupi pozemku na Náměstí Jiřího¹⁰⁷. Tento pozemek ale město darovalo Římskokatolické církvi pro stavbu Plečnikova chrámu Nejsvětějšího srdce Páně.¹⁰⁸

V roce 1925 městská rada prodala náboženské obci pozemek před Vinohradskou vodárnou¹⁰⁹ za 125.853 Kč.¹¹⁰ Na návrh patriarchy Karla Farského vypracoval první návrh Husova sboru architekt Hanuš Hladík. Tento pozemek byl však záhy náboženské obci odejmut na základě protestu rodiny ve Vídni, jenž kdysi tento pozemek obci darovala pod podmínkou, že nebude zastavěn. Po dlouhém jednání prodalo město Královské Vinohrady náboženské obci nový pozemek v Bezručových sadech vedle Vinohradské vodárny.¹¹¹ Jelikož ale byly na parcele postaveny dva domky¹¹² a tělocvična Dělnické tělovýchovné jednoty, jejichž vyklizení bránila probíhající bytová krize, mohlo dojít k jejich zbourání a ke stavbě Husova sboru teprve v roce 1932.¹¹³

Důležitou úlohu v realizaci myšlenky moderních sborů CČS(H) sehrála v r. 1928 brněnská výstava moderní architektury, na které Františka Kováře¹¹⁴ zaujaly avantgardní architektonické návrhy profesora uměleckoprůmyslové školy Pavla Janáka. Následně Kovář požádal Janáka o vytvoření architektonického návrhu¹¹⁵ Husova sboru na Královských Vinohradech. Janák tuto nabídku přijal a v rámci zadání vytvořil také návrhy vnitřního zařízení, nábytku a umělecko-průmyslových prací.¹¹⁶

¹⁰⁵ Počet členů náboženské obce na Královských Vinohradech se v roce 1925 blížil 13 tisícům členů.

¹⁰⁶ Pojmenování sboru názvem „Husův sbor“ vzniklo na počest zasvěcení svátku Mistra Jana Husa 6. července 1925.

¹⁰⁷ Nyní náměstí Jiřího z Poděbrad.

¹⁰⁸ HRUBEŠ, Josef: *Pražské domy vyprávějí... III.*, Roztoky u Prahy: Orion, Academia, 1995. ISBN 80-901958-0-6, s. 119.

¹⁰⁹ Nyní Čechovy sady.

¹¹⁰ Pozemek č. 326/3 o výměru 413,51 m².

¹¹¹ Pozemek č. 333/532 a 534/13 o výměru 437,44 m² na základě tržní smlouvy č.j. 21955/27, 584-I A/27 z 2. září 1927.

¹¹² Domky měly čp. 51, proto má čp. 51 v Dykové ulici i nynější budova Husova sboru.

¹¹³ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹¹⁴ František Kovář (1888-1969), římskokatolický reformistický kněz, později teolog, religionista, publicista, novinář, překladatel, editor, duchovní a třetí biskup a patriarcha CČS(H), profesor, biblista a děkan Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké, po roce 1950 profesor Husovy československé bohoslovecké fakulty v Praze.

¹¹⁵ Dle zadání měl být objekt Husova sboru koncipován jako víceúčelový, s velkou modlitebnou, pod kterou měl být i divadelní sál, dále kanceláře, klubovny a další prostory. Součástí objektu měla být i obytná budova s dvěma vchody a moderními byty. Obytná budova byla také podmínkou Státní regulační komise.

¹¹⁶ Archiv NO CČS(H) v Praze na Vinohradech.

První projekt Husova sboru předložil Janák v dubnu 1929. Tento návrh, charakterizovaný kruhovým bohoslužebným sálem „a zaoblenou apsidou orientovanou diagonálně do zahrady,“ však nebyl přijat.

Druhý projekt Janák předložil v říjnu téhož roku. Zde byl chrámový prostor „na čtvercovém půdorysu s hlavní osou, nasměrovanou úhlopříčně k nárožní kampanile, pod níž byl situován obětní stůl. Oproti prvnímu návrhu byla obytná budova situována podél Dykovy ulice. Perspektivní kresba chrámového interiéru prozrazuje invenci, s níž stavbu navrhoval. Šlo skutečně spíše o „sbor“ v evangelickém pojetí, než o „chrám“ v katolickém chápání, s přehlednou mluvou železobetonového skeletu, sladěného s klenebním systémem stropu.“ Ani tento návrh však nebyl uskutečněn.¹¹⁷

Třetí a konečný návrh Janák vytvořil v lednu 1931. „V něm propojil obě hlavní funkce a chrámový prostor i obytnou budovu spojil do jednoho stavebního objektu.“ Tento návrh již zahrnoval všechny potřeby náboženské obce. Pod dostatečně velkou modlitebnou, která byla řešena „téměř jako tovární hala, se zastřešením prosklenými shedovými světlíky a s mírným spádem podlahy,“¹¹⁸ „byl navrhnut velký divadelní sál, v budově byly vhodně zakomponovány jednotlivé kanceláře, klubovny, zpěvárna, zkušebna aj.“¹¹⁹ „Vnitřní chrámový prostor zasahuje oltářem do poloviny objemu připojeného obytného domu, zatímco empora s varhanami zabírá jeho celou hloubku.“¹²⁰

„Do krajnosti promyšlená sestava tří základních prvků Husova sboru – obřadní síně, obytného domu a zvonice – nás na každém kroku může překvapit proměnlivými konfiguracemi hmot, hrou vržených stínů na bílých plochách a nečekanými průhledy. Vědecko-funkcionalistický ráz stavby nicméně podtrhuje „tovární“ shedové osvětlení obřadní síně, „tovární“ luxferové pásy na její podnoži i konstruktivistický skelet zvonice, připomínající konstrukce vodních rezervoárů v továrnách nebo na nádražích.“¹²¹

Na stavbu Husova sboru bylo vypsáno výběrové řízení, na jehož základě byla zakázka zadána firmě Bellada a spol. Stavební plán vypracoval architekt Pavel Janák. Na stavbě pracovali následující firmy, většinou členové ČČS(H): Kopista a Dubský z Prahy Nuslí, sklenářské práce. Firma Hojer z Prahy Vinohrad, zámečnické práce. Firma Hollada z Prahy Vinohrad, truhlářské práce. Ing. Novoveský z Prahy Vinohrad, ústřední topení. Firma Jiras

¹¹⁷ CINCIBUCH, Petr. *Slavné stavby Prahy 10*. 1. vyd. v jazyce českém. Editor Petr Krajčí. Praha: Foibos a Foibos books ve spolupráci s Městskou částí Praha 10, 2009, 220 s. Slavné stavby. ISBN 978-808-7073-162, s. 131.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 131-132.

¹¹⁹ FRÝDL, David. *Hledejte nejprve království božího a spravedlnosti jeho: Stručná historie Husova sboru na Královských Vinohradech 1933-1993*, Praha: Husův sbor ČČSH v Praze na Kr. Vinohradech, 1993, s. 14.

¹²⁰ CINCIBUCH, Petr. Citované dílo (2009), s. 132.

¹²¹ ŠVÁCHA, Rostislav. *Od moderny k funkcionalismu : proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-84-8, s. 400.

z Prahy Vinohrad, kamenické práce. Oltář a kazatelnu navrhl Pavel Janák. Sochařskou výzdobu vytvořil Jan Znoj, akademický sochař, ve spolupráci s architektem Miroslavem Kouřilem. Barevné okno vyrobila firma Vlasák z Prahy. Varhany dodala firma Bratři Riegerové z Krnova dle dispozic Bedřicha A. Wiedermanna. Hodinové zařízení ve věži dodala firma Philips. Kolumbárium v prostoru bývalého divadelního sálu navrhl Jiří Jakub a obraz v něm maloval jeho otec akad. malíř František Jakub. Schránku na prst' z bojišť světové války vytvořila firma Vorel dle návrhu Miroslava Kouřila.

Peníze na stavbu byly získány jednak dlouholetou sbírkou příslušníků náboženské obce, třemi pouličními a domovními sbírkami po celých Královských Vinohradech, mimořádnými dary mecenášů¹²² a konečně půjčkami u Českého kreditního ústavu, u Pojišťovny Praha a v Zemské bance. Na sbor také přispělo Ministerstvo sociální péče v akci nezaměstnaným. Slavnostní otevření sboru proběhlo 1. října 1933 za přítomnosti patriarchy Gustava A. Procházky.

V roce 1938 byl zrušen divadelní sál pod modlitebnou a z něho bylo vystavěno nové kolumbárium. Adaptací tohoto prostoru vznikl také menší sálek, který byl nazván „Síň Dr. Karla Farského“. V roce 1946 byla před vstupem do modlitebny odhalena pamětní deska na vysílání rozhlasu ve dnech Pražského povstání v roce 1945. Sochařská práce je dílem akad. sochaře J. V. Švarce a návrh osazení od Jiřího Jakuba.¹²³

3.1 Varhany

Varhany se po právu staly významným a moderním prvkem v interiéru Husova sboru. Neobvyklé je již jejich umístění, nikoliv obecně jako v jiných chrámech v zadní části chrámové lodi proti hlavnímu oltáři, či po straně, ale spolu s kůrem, nad kněžištěm. Důvodem čelního umístění bylo častější konání varhanních koncertů v modlitebně a zamezení otáčení posluchačů na kůr.¹²⁴

Mistrovský nástroj navrhl prof. Bedřich A. Wiedermann¹²⁵, který byl velký propagátorem tohoto varhanového typu. Výroba a postavení varhan byly zadány firmě „Bratři

¹²² Rodina Trnožková darovala necelých 250 tisíc Kč.

¹²³ Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹²⁴ HRUBEŠ, Josef. Citované dílo (1995), s. 121.

¹²⁵ Bedřich Antonín Wiedermann (1883-1951), varhanní virtuos, hudební pedagog a skladatel. Studoval bohosloví na teologické fakultě v Olomouci. Během studia se však uplatnil také jako zastupující varhaník a dirigent v olomouckém dómě a po sedmi semestrech (1904-1908) ze semináře vystoupil a zahájil studium na konzervatoři v Praze. Varhanní hru studoval u Josefa Kličky (absolvoval v roce 1909), skladbě se věnoval pod vedením Vítězslava Nováka. Následně působil jako chrámový varhaník v Brně (Petrov 1910-1911) a v Praze

Riegrové“ v Krnově na základě Wiedermannova doporučení.¹²⁶ Rozhodnutí zadat výrobu německé firmě v době vzrůstajícího nacionalismu, ale vyvolalo velké negativní reakce v celostátním tisku a také mezi členy církve. Objednávka i přes velký nátlak však nebyla zrušena.¹²⁷

„Krnovská varhanářská firma dodala na Vinohrady moderní nástroj amerického systému „unit“. V té době to byly první chrámové varhany tohoto druhu u nás. Náboženská obec za ně musela zaplatit přes stotisíc korun, ale rozhodně to nebyl marný vklad. Jednalo se sice o systém americký, nikoli však ve smyslu zvukovém, nýbrž stavebním. „Unit“ - česky „sjednocení“ vyjadřuje sjednocování varhanních rejstříků stejného druhu, uvedených v hracím stole (jak v manuálech, tak v pedálech), z jediné řady píšťal taktéž stejného druhu. To znamená, máme-li u vinohradských tří manuálových varhan např. rejstřík flétna na všech třech manuálech, nezní, střídáme-li při hře manuály, pokaždé jiná flétna, ale vždy ty samé píšťaly, v jedné a té samé řadě. Toto sjednocování se děje pomocí elektromagnetických relé a ozev je tedy naprosto přesný a spolehlivý, na rozdíl od pneumatického, často poruchového systému. Navíc, elektrické provedení je méně složitější a také levnější. V hracím stole je 152 rejstříků, tedy dostatečný počet, aby vznikla nepřeborná řada zvuků a tónových odstínů. Ze základních hlasů uveďme například: principál, rohový principál, kryt, flétna, příčná flétna, gamba, viola coelestis, vox coelestis, dolce, trubka, klarinet, vox humana, sesquialter, harfa, zvony atd. Nástroj je ještě opatřen pěti kombinacemi, které si varhaník nastaví podle svého úmyslu, a při stisknutí spínače příslušné kombinace se zařadí příslušné rejstříky. Intonace varhan je překrásná, což pozná posluchač i po prvním zběžném poslechu. Nádherné pléno, s vysokými, stříbrně zvonivými mixturami připomíná silbermannovský zvuk varhan doby Bachovy. K tomu se pojí mystické tóny zvonů a harf. Můžeme po právu říci, že varhany v Husově sboru patří po stránce zvukové a technické k nejlepším tohoto druhu v Praze. Ve třicátých letech zde byly pořádány koncerty, přenášené rádiem, což později ovlivnilo další osud sboru, jak se dočteme v kapitole o jeho úloze ve dnech Květnového povstání.“¹²⁸

(Emauzy 1911-1917; kostel sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně 1917-1919), tři roky byl také violistou České filharmonie.

¹²⁶ O dodání varhan se ucházely také firmy Melzer a Tuček, které ale nabízely zastaralé pneumatické typy varhan. Rada starších vyzvala k posudku došlých nabídek Bedřicha A. Wiedermann, který po pečlivém prozkoumání doporučil firmu Bratři Riegrové.

¹²⁷ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹²⁸ podle FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 24-25; srov. Bedřich A. Wiedermann – Radě starších náboženské obce na Vinohradech, hodnocení varhan, archiv náboženské obce CČS(H) v Praze na Vinohradech.

3.2 Umělecká výzdoba

Jelikož byla náboženská obec budováním Husova sboru velmi zadlužená, musela být výzdoba pořizována postupně. K vyřešení nelehké finanční situace přispěla nejen velká obětavost faráře Arnošta Šimšíka, ale také příslušníků sboru, kteří přispěli menšími i většími finančními dary. Již krátce po otevření sboru byla vypsána veřejná soutěž na malířskou výzdobu modlitebny. František Kovář navrhl, aby čelní stěny za stolem Páně byly vyzdobeny postavami proroků ze Starého zákona na straně jedné a postavami českého náboženského vývoje na straně druhé. Uprostřed nad kněžištěm měla být umístěna postava Ježíše Krista. Soutěže se zúčastnili malíři: Vojtěch Tittelbach¹²⁹, Alois Fišárek¹³⁰, Richard Wiesner¹³¹, Marie Vořechová-Vejvodová¹³² a Zdenka Burghauserová¹³³. Bohužel žádný z návrhů nebyl uměleckou porotou¹³⁴ doporučen a realizace byla na mnoho let pozastavena.

V roce 1936 nabídl radě starších profesor Státní keramické školy a tehdejší člen náboženské obce, sochař Jan Znoj¹³⁵, že vytvoří dle návrhu Františka Kováře reliéfy postav z pálené červené křemelové hlíny. Tato nabídka byla nejprve radou starších odmítnuta, z důvodu možné křehkosti materiálu, ale finanční tíseň nakonec vedla k její realizaci. Po osazení plastik do modlitebny, které probíhalo v letech 1938 až 1939, se profesor Znoj rozhodl pro jejich kolorování, „inspirován antickými památkami“ v Itálii.¹³⁶

Reliéf z levé části modlitebny představuje čtyři starozákonní postavy: Mojžíše, prostředníka Božích přikázání a osvoboditele Izraelského lidu z egyptského otroctví. Amose, prvního izraelského proroka. Izajáše, judského proroka z Jeruzaléma a Jeremiáše, judského proroka, muže velikého utrpení, ale i velké naděje, nové smlouvy Hospodinovy.

Reliéf na pravé straně modlitebny představuje čtyři postavy z české historie: Cyrila a Metoděje, slovanské věrozvěsty. Jana Husa, českého reformátora a mučedníka. Jana Amose

¹²⁹ Vojtěch Tittelbach (1900-1971), český malíř a grafik, absolvent Akademie výtvarných umění v Praze, žák Maxe Švabinského, člen Umělecké besedy, člen Spolku výtvarných umělců Mánes a Skupiny 58.

¹³⁰ Alois Fišárek (1906-1980), český malíř, studoval na Akademii výtvarných umění u Otakara Nejedlého a Vratislava Nechleby. Od roku 1931 člen Spolku výtvarných umělců Mánes.

¹³¹ Richard Wiesner (1900-1972), český malíř, studoval v Praze na Akademii výtvarných umění u Vratislava Nechleby a Jakuba Obrovského. Inspiroval se Wolkerovou poezií, později tvořil portréty.

¹³² Marie Vořechová-Vejvodová (1889-1974), česká malířka a grafička, studovala na Umělecko-průmyslové škole v Praze u prof. Schussera a Schikandera. Členka Umělecké Besedy od 1910 a Klubu výtvarných umělců.

¹³³ Zdenka Burghauserová (1894-1960), česká malířka a grafička, studovala na Umělecko-průmyslové škole v Praze u prof. Schussera a prof. Krostové.

¹³⁴ Uměleckou komisi, kromě členů náboženské obce, tvořili František Kysela, Jan Pečinka a Jan Zrzavý.

¹³⁵ Jan Znoj (1905-1950), český sochař, keramik, hrnčíř. Studoval ve Vídni a později působil jako profesor na odborné keramické škole v Praze. Je autorem výzdoby Cyrilometodějské kaple v Jeruzalémě.

¹³⁶ FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 20.

Komenského, posledního biskupa Jednoty bratrské a Karla Farského, zakladatele a prvního patriarchy ČČS(H).¹³⁷

„Pás postav obou reliéfů tvoří myšlenkový celek, jehož středem je Ježíš Kristus. Proto je jeho postava uprostřed a největší. Proroci Staré smlouvy, znázornění vlevo, očekávali příchod Mesiáše, sestoupení Boha na zem. To se naplnilo v postavě Ježíše z Nazareta. Vpravo jsou pak svědkové víry, kteří měli zásadní vliv na formování naší náboženské kultury. Jde tedy o jakousi genesi, o naplňování Božího zaslíbení, od počátku až po dnešek.“¹³⁸

Svou obsahovou náplní toto dílo promlouvá do svědomí každého, aby posílen svědectvím starozákonních proroků i českých reformátorů věrně následoval Krista. Z hlediska uměleckého hodnotí dílo Jana Znoje Emil Edgar: „Tu flankují bohoslužebné ohnisko lodi dva polychromované figurální reliéfy životní velikosti, spojené po stranách s programovými nápisy nesouhlasného duktu a výraznosti, bez citlivého smyslu pro výtvarnou stránku písma. Prostý člověk projeví nad nimi svůj údiv, že jsou „jako živé“. Příliš pestré v celkovém podání upadají také v detailu do krajního naturalismu rukou s naběhlými žilami.“¹³⁹

3.3 Kolumbárium

S kolumbáriem v Husově sboru počítal již ve svém projektu Pavel Janák, bylo umístěno na balkóně v modlitebně a obsahovalo 308 schránek.¹⁴⁰ Jejich počet se ale již krátce po otevření, především z důvodu velikosti náboženské obce, ukázal jako nedostačující a bylo proto nutné uvažovat o jeho rozšíření. Jako vhodný prostor se nabídl divadelní sál¹⁴¹ umístěný pod modlitebnou. Jelikož byl jeho provoz ztrátový, bylo rozhodnuto o jeho využití jako kolumbárium.

Přestavba na nové kolumbárium byla realizována v roce 1938 dle projektu architekta Jiřího Jakuba¹⁴² a za finančního podpory spolku Krematorium¹⁴³. V rozšířeném kolumbáriu, které se stalo největším u nás, je možno uložení šesti tisíc uren. Hlavní stěnu obřadního místa

¹³⁷ HRUBEŠ, Josef. Citované dílo (1995), s. 120.

¹³⁸ FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 20-21.

¹³⁹ EDGAR, Emil. *Předpoklady stavebně-umělecké budoucnosti reformačních církví*, Praha: Kalich, 1947, s. 51.

¹⁴⁰ FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 27.

¹⁴¹ Pod modlitebnou bylo původně vybudováno divadlo pro 680 návštěvníků s využitím jako přednášková síň. Prostory využíval ke své činnosti místní divadelní soubor Karel Havlíček Borovský.

¹⁴² Jiří Jakub (1905-1971), český architekt a projektant. Navrhl budovu ministerstva zdravotnictví a Energovodu u Jiráskova mostu. Mezi jeho díla patří také kolumbária ve Skalici a Vodňanech.

¹⁴³ Spolek s názvem Krematorium byl ustaven v roce 1909, Původně se jednalo o takzvanou Společnost pro spalování mrtvol, ta vznikla na českém území v roce 1899. Mezi první propagátory spolku patřili například Jan Neruda, Vojtěch Náprstek a Božena Němcová. Dnes je znám pod jménem Společnost přátel žehu. Společnost se zasadila o uzákonění žehu v Československu a postarala se o vznik prvních třinácti krematorií na jeho území.

zdobí 11m dlouhá a 4m široká freska od Františka Jakuba¹⁴⁴. V díle, nazvaném „Převoz očištěných duší přes moře zapomnění“, autor symbolicky vystihuje ducha nelehké předválečné doby poznamenané podpisem Mnichovského diktátu a zdůrazňuje „odvěký zápas mezi dobrem a zlem, pravdou a lží“.¹⁴⁵ Z kapacitních důvodů bylo kolumbárium v roce 1947 rozšířeno o další prostory a výzdoba doplněna plastikou Jaroslava Horejce¹⁴⁶ „Poslední soud“.¹⁴⁷

Architekt Jiří Jakub o svém díle píše: „Nový požadavek pietnějšího ukládání uren vyžádal si, aby středem kolumbária byl prostorný, obřadný sál, v jehož čele bude umístěna symbolická freska. Uprostřed sálu je fontána „živé vody“, která nejen zavlažuje vzduch, ale hlavně působí svým šumotem duševní uklidnění přítomných. K tomuto střednímu prostoru je přiřčeno z obou stran 6 kójí, oddělených pouze pilíři a kladím od hlavního prostoru, takže splývají v jedno. Ale kóje jsou dimensovány tak, aby se každý návštěvník cítil nerušen.“¹⁴⁸

K tomuto dílu se vyjadřovala i tehdejší odborná kritika. Architekt Emil Edgar¹⁴⁹ hodnotí dílo těmito slovy: „Od největšího nevku i střízlivosti, od nejhorší nadvlády suchého, obchodnického rozumu v těchto věcech nemáme v Praze daleko k prostoru, který představuje maximum piety, úcty a citu na poli naší kremační kultury. Ani v antickém Římě nenajde se dnes větší kolumbárium takovou měrou duchovně podložené a zaměřené, jak je uceleně a s básnickou promyšleností jako interiér vytvořené kolumbárium sboru československé církve v Praze na Vinohradech. Málokdy prožije divák tak výrazný dojem, že také prostor může vznikat jako báseň, na níž má duše a srdce nemenší podíl, než chladně uvažující rozum. I ten přišel zde na své. Prostorová báseň na téma ctění mrtvých vydala důstojný sál, v němž možno taktním způsobem uložit 6000 uren (...) Nenápadné akustické zařízení, uložené do dvou pilířů, umožňuje při obřadu ukládání uren přenos tiché hudby varhan ze sboru. V celkovém pojetí není tu nic z druhé a nevím kolikáté ruky přejatého.

¹⁴⁴ František Jakub (1875-1940), akademický malíř, studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. Pirnera a Hynaise. Maloval náladové pohledy na pražské přístavy a nábřeží. Jeho pozdější figurální kompozice vynikají barevnými akordy a jeví sklon k dekorativnosti, otec architekta Jiřího Jakuba.

¹⁴⁵ VÝRUT, Karel. *Čtení o Praze 10*, Praha : Zdeněk Urban, 1998. ISBN 80-238-2837-1, s. 70.

¹⁴⁶ Jaroslav Horejc (1886 – 1983), český sochař, vyučený rytec kovu a cizelér. V letech 1906 až 1910 studoval na pražské uměleckoprůmyslové škole. V roce 1919 byl jmenován profesorem. Vedl ateliér pro umělecké zpracování kovů. Horejc je autorem mříží v chrámu sv. Víta na Hradčanech a významná je jeho pomníková tvorba. Stal se nejvýznamnějším sklářským výtvarníkem 20. století.

¹⁴⁷ HRUBEŠ, Josef. Citované dílo (1995), s. 120.

¹⁴⁸ FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 27.

¹⁴⁹ Emil Edgar (1884-1963), vlastním jménem Emil Kratochvíl. Český architekt, teoretik architektury a publicista. V meziválečném období působil jako šéfredaktor Stavitelských listů.

Je to dílo, zasluhující, aby bylo hodně známo a do všech detailů studováno, aby po něm vznikala jiná, budovaná s přibližným duchovním a uměleckým ziskem.“¹⁵⁰

3.4 Portrét architekta Pavla Janáka – tvůrce budovy Husova sboru na Vinohradech

Pavel Janák se narodil v Praze 12. března 1882. Byl významným českým architektem první poloviny dvacátého století, jenž studoval pozemní stavitelství a architekturu na Českém vysokém učení technickém u profesora Josefa Schulze. Mezi roky 1906-1907 studoval i ve Vídni u profesora Otto Wagnera, který také jeho práci významně ovlivnil. Roku 1908 začal spolupracovat s Janem Kotěrou, což vyústilo v realizaci výstavních pavilonů Jubilejní výstavě roku 1908. Tím se však toto partnerství uzavřelo, protože Janák se chtěl do budoucna věnovat spíše veřejné architektuře.¹⁵¹

Na jeho raných pracích je patrná snaha o umístění moderní architektury do prostoru a respektování historických skutečností, což bylo zcela v souladu s teoriemi české moderny. Nejvíce jeho projektů je možné nalézt v Praze, kterou reflektoval jako rostoucí velkoměsto, které poskytuje ideální prostor pro práci urbanistů. Byl mužem mnoha zájmů, nevěnoval se jen architektuře staveb, ale také drobnému umění.¹⁵²

Roku 1907 stál u zrodu organizace Artěl, která zastřešovala umělce vyrábějící uměleckoprůmyslové předměty. V případě Janáka šlo především o dokonalejší propracování detailu, ať už to bylo vybavení bytu nebo nábytkové soupravy. Od roku 1909 působil Janák jako smluvní architekt mostního oddělení stavebního úřadu města Prahy. Mohl se tak podílet mimo jiné na realizaci Hlávkova mostu v Praze i projektu jezu v Obříství.¹⁵³

Postupem času však Janák prošel názorovým obratem, kdy se ze stoupence české moderny proměnil v jejího kritika, protože se mu nelíbilo, že materiál a konstrukce staveb mají až přílišný vliv na jejich podobu. Po skončení první světové války se proto přiklonil k nově vznikajícím uměleckým směrům, které měly svůj základ ve vizi národní formy architektury. Takovou podobu měl i jím navržený výstavní pavilon, který byl představen na výstavě v brazilském Rio de Janeiru roku 1922 a je považován za jeden z vrcholů

¹⁵⁰ EDGAR, Emil. Citované dílo (1947), s. 61-63.

¹⁵¹ HNÍDKOVÁ, Vendula. Viděno vlastníma očima. Nález neznámého konceptu autobiografie Pavla Janáka, *Umění* 56, 2008, s. 237-242. ISSN 0049-5123.

¹⁵² JANÁK, Pavel a HNÍDKOVÁ, Vendula, ed. *Obrys doby*. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2009, s. 14. Texty o architektuře; sv. 5. ISBN 978-80-87164-02-0.

¹⁵³ *Významné výročí narození architekta Pavla Janáka* [Online]. Dostupné z: <http://www.stavebnictvi3000.cz/clanky/vyznamne-vyroci-narozeni-architekta-pavla-janaka/>, [cit. 8. 6. 2014].

vesnického dekoru. Podobný charakter mělo i ve stejné době projektované krematorium v Pardubicích.¹⁵⁴

Ve druhé polovině dvacátých let dvacátého století došlo u Janáka k další proměně a jeho díla nabyla podobu většího klidu. Přikláněl se nyní spíše k funkcionalismu, přičemž jeho projekty byly opět uskutečňovány především v Praze. Zabýval se plány na zastavění Holešovic, Podolí, Letné, Troje, pro něž bylo charakteristické zaměření na vyšší podíl zeleně. Jím projektované domy měly nejvýše čtyři podlaží a byly uspořádané do dvou řad. Vzdálené od sebe byly zhruba na dvě výšky domu. Tento volný prostor měly pomoci vyplnit zahrady, garáže a obchody. Známou urbanistickou realizací je osada Baba, kdy se jednalo o výstavbu 31 rodinných domků podle pravidel zdravého bydlení. Janák na projektování velmi dbal snad i proto, že si tu vybudoval svůj rodinný dům. Také pro tyto stavby je typické především značné množství zeleně.¹⁵⁵

Z roku 1930 pochází i Husův sbor CČS(H) na Vinohradech, který byla dokončena roku 1933 v konstruktivistickém slohu. Tato třídláná stavba sestává z vlastní modlitebny, věže a obytného domu. Uvnitř skeletové železobetonové věže se nachází točité schodiště. Na vrcholu je pak husitský kalich. Tento obytný objekt má pět pater, plochou střechu i hladká průčelí. Při projektování modlitebny využil Pavel Janák hned tři netradiční nápady. Prvním byla hned samotná příčná dispozice modlitebny, což byla myšlenka, kterou se inspiroval u svého učitele Otto Wagnera a Josipa Plečnika. Druhým originálním nápadem je amfiteátr, který připomíná sál a svažuje se směrem k mírně vyvýšenému presbyteriu, což zaručuje knězi dobrou viditelnost ze všech míst v síni. Třetím nápadem je pak horní osvětlení, jež se využívalo hlavně v industriální architektuře.¹⁵⁶

Pavel Janák se zabýval i obnovou památek, kde se snažil využít svůj zájem o historii. Mezi lety 1928-1934 se podílel třeba na úpravě Černínského paláce. Roku 1936 byl zvolen architektem Pražského hradu. Až roku 1948 byl pověřen úkolem zabezpečit a upravit letohrádek Hvězda pro Jiráskovo muzeum. Pravděpodobně nejnáročnějším dílem pak byla záchrana Míčovny na Pražském hradě, která započala roku 1950.

Pavel Janák zemřel roku 1956 a pochován byl na Šáreckém hřbitově u kostela svatého Matěje v Praze.¹⁵⁷

¹⁵⁴ *Pavel Janák* [Online]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/pavel-janak>, [cit. 8. 6. 2014].

¹⁵⁵ JANÁK, Pavel a HNÍDKOVÁ, Vendula, ed. Citované dílo (2009), s. 30.

¹⁵⁶ *Husův sbor na Vinohradech* [Online]. Dostupné z: <http://www.atlasceska.cz/praha/husuv-sbor-na-vinohradech/>, [cit. 8. 6. 2014].

¹⁵⁷ JANÁK, Pavel a HNÍDKOVÁ, Vendula, ed. Citované dílo (2009), s. 31.

4 Léta 1933-1950

Světová hospodářská krize započala krachem na newyorské burze již v roce 1929. V důsledku krize, jež zasáhla oblast ekonomickou, agrární i finanční a rozšířila se do ČSR byla obchodně závislá na německé ekonomice a krize zasáhla i ji. Československo nejdříve zasáhla krize v zemědělská a hned poté následoval pád průmyslové výroby, přičemž došlo ke zhroucení lehkého spotřebního průmyslu a nakonec následoval i krize těžkého průmyslu a krize sociální, v jejímž důsledku byla čtvrtina až třetina obyvatel ČSR nezaměstnaná. Krize vrcholila v roce 1933. „Československo se zařadilo mezi několik málo zemí, které do vypuknutí druhé světové války nedosáhly hospodářské úrovně před krizí.“¹⁵⁸ Období první republiky pak zakončuje rok 1938 a odstoupení pohraničí s německou většinou Německu, abdikací prezidenta Edvarda Beneše a počátkem druhé světové války.¹⁵⁹

4.1 Od roku 1933 do konce I. republiky

V tomto období byla velmi živá práce s mládeží. S mladou generací laiků Československé církve (husitské) rozvíjel kontakt mimo jiných také František Kovář, pozdější profesor na Husově evangelické bohoslovecké fakultě. Se studenty a mládeží komunikoval nejen ve škole a měl k nim velice blízko. Své názory prezentoval jako redaktor periodika Náboženská revue Církve československé.

Církev se chtěla postarat také o své budoucí duchovní. Ti zatím studovali na Husově evangelické fakultě a vzdělávali se v samostatné koleji Církve československé. Zrodil se nápad zřídit vlastní školu – Vysokou školu bohovědnou v dejvické bohoslovecké koleji. Tato škola nebyla státem uznána. Proto byly opět navázány styky s Husovou evangelickou fakultou a Československá církev zde získala čtyři profesorská místa.¹⁶⁰

„Republika československá vstupuje do 20. roku svého života. Je to rok velkého ponížení našeho národa“. Těmito slovy začíná v Pamětní knize vinohradské náboženské obce rok 1938 Arnošt Šimšík a zároveň dodává: „Ani hranice kostnická ani vyhnání z vlasti neudusily v nás víru ve vítězství Boží spravedlnosti“.¹⁶¹

¹⁵⁸ ŠAROCHOVÁ, Gabriela V, Pavel BĚLINA, Jiří KAŠE, Jan P KUČERA a Jaroslav CUHRA. *České země v evropských dějinách*. Vyd. 1. Litomyšl: Paseka, 2006, 4 v. ISBN 97880718579454, s. 62-67.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 92-97.

¹⁶⁰ KAŇÁK, Miloslav. Stručný nárys dějin Československé církve vzhledem k jejímu vzniku a půlstoletému vývoji. In. *Padesát let Československé církve*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1970, s. 23.

¹⁶¹ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

S těžkou situací celého národa a blížící se válkou se také vyrovnával akademický malíř František Jakub při tvorbě obrazu nazvaného „Převoz očištěných duší přes moře zapomnění“ na čelní stěně obřadní síně nově otevřeného kolumbária vinohradského Husova sboru. Obrazem autor vyjádřil svou víru v konečné vítězství dobra a pravdy v dobách nejtěžších.¹⁶²

„Novou návštěvu ze zahraničí dostal Husův sbor po velikonocích 1938. Byl to profesor leydenské university pan L. van Holk, který také promluvil při nedělních bohoslužbách, dále rotterdamská duchovní paní Yester, která promluvila při večerních bohoslužbách a konečně anglická duchovní Rosalinda Lee, sekretářka Světového svazu Svobodného křesťanství, která se také starala o odvezení evakuovaných *německých a židovských dětí*¹⁶³, který Dětský domov přijal přechodně pod svou střechu.“¹⁶⁴

Koncem roku 1938 nastaly ve vinohradském Husově sboru personální změny. Na místo učitele náboženství se po zrušení mobilizace z armády vrátil katecheta Hlubocký a pomocným duchovním byl jmenován František Roháč, který se namísto faráře Arnošta Šimšika také ujal vedení místní Jednoty mládeže. Přičiněním Hlubockého a Olivy byla při vinohradském sboru také zřízena nedělní škola.¹⁶⁵

4.2 Od II. republiky do Pražského povstání

Po změně státních hranic v důsledku Mnichovské dohody ze září 1938, zabraná území Sudet spadala pod říšskou správu. ČČS(H) tak přišla o mnoho členů. Z celkového počtu 260 náboženských obcí zůstalo 31 mimo hranice protektorátu. Ústřední rada se snažila o udržení několika náboženských obcí, nyní na německém území, pod svojí kontrolou. Po 15. březnu 1939 se musel řešit problém změny názvu církve. Na jednáních byly navrženy různé varianty, nakonec byl vybrán (mimo jakékoliv chválení církevními orgány) název Církev českomoravská.¹⁶⁶ Ten se používal od dubna 1940. V té době Antonín Hartl

¹⁶² Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁶³ Ústřední rada ČČS(H) se obrátila na náboženské obce s „výzvou v kritické době“ o péči o uprchlíky z pohraničí. Jednalo se především o děti židovského původu určené k vystěhování a děti německých sociálních demokratů. Do Dětského domova v Jílovém bylo přijato celkem 40 dětí.

¹⁶⁴ KRATOCHVÍL, Vratislav. *Arnošt Šimšík, jeho život a dílo*, Praha: Husův sbor ČČSH v Praze na Kr. Vinohradech, 1959, s. 40.

¹⁶⁵ Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno

¹⁶⁶ O změně názvu Církve československé na Církev českomoravskou rozhodlo ministerstvo školství a národní osvěty výnosem č. 51310/40-V/2 z 22. dubna 1940. Historie změny názvu církve sahá už do doby krátce po vyhlášení tzv. slovenského štátu, kdy se mimo území Protektorátu ocitlo devět náboženských obcí (NO) – první zásah do působnosti NO na Slovensku a Podkarpatské Rusi proběhl již na podzim 1938. Dne 5. dubna 1939 ministerstvo školství a osvěty (MŠO) zrušilo svým výnosem ústavu ČČS(H) a církev přestala být na Slovensku zákonem uznávána. Právního základu pro svoji existenci tak na Slovensku pozbylo dvanáct NO a na třicet

a Miroslav Kouřil vytvořili Pracovní skupinu výtvarných umělců a architektů Církve českomoravské. Zde se setkávala církevní inteligence a mohla se domlouvat na společném postupu. Z činnosti Pracovní skupiny vzešla také výstava o umění a architektuře sborů Českomoravské církve.

V době nacistického režimu se v církvi rozvíjela také odbojová činnost. V odbojových organizacích působili duchovní i laici. Student medicíny Jan Opletal, byl členem církve. Někteří duchovní i laici byli za svoji činnost odsouzeni do vězení nebo koncentračních táborů¹⁶⁷, řada z nich zahynula.

Nad těžkými a přelomovými časy roku 1939 se v 1. čísle *Věstníku církve československé* zamýšlí také duchovní František Roháč a odkazuje na 2. list Timoteovi: „Zůstaňme při všem střízliví, ochotni trpět, pracujme jako evangelisté a plně konejme službu.“ A dále pokračuje: „Nejde o nás, o naše zájmy, naše pohodlí, nýbrž právě o zájmy vůle Boží ...“.

Nečinná v době „zlovůle“ nezůstává ani mládež CČS(H) a věrna slovům Františka Roháče uspořádala 7. ledna v Husově sboru duchovní večer, kde byla „přečtena výzva mládeže československé, kterou její samosprávné sbory vydaly u příležitosti výročí založení CČS(H)“ a v níž se uvádí: „Víme, že jen svým životem a prací věnovanou tomu, aby se mravní a duchovní hodnoty křesťanského náboženství staly společným statkem našeho národa, můžeme osvědčit svou lásku a svou poslušnost Bohu a slibujeme to“.¹⁶⁸

29. března 1939 se měl na Slovanském ostrově konat *veřejný projev mládeže CČS(H)*, kde měli promluvit z vinohradského sboru kromě Františka Kováře také Vladimír Lenc a Arnošt Šimšík. K tomu však z důvodu vyhlášení protektorátu nedošlo.¹⁶⁹

Po celý březen bylo ve vinohradském sboru organizováno pásmo přednášek profesorů Husovy fakulty Aloise Spisara¹⁷⁰ a Františka Kováře na téma: *“Církev československá -*

místních výborů. Koncem září 1939 vyvolalo ministerstvo školství a národní osvěty na žádost Úřadu říšského protektora s představiteli církve jednání o změně jejího označení. Přestože se církevní představitelé původně klonili k názvu „Česká církev národní“ bylo nakonec ministerstvu doručeno rozhodnutí patriarchy obsahující označení Církev českomoravská. K ústavnímu schválení nového názvu nikdy nedošlo, přesto musel být používán až do května 1945. K oficiálnímu zrušení příslušného výnosu MŠO na žádost ÚNS CČS z 2. srpna 1945 přistoupilo 19. září 1945 (výnos č. B-152.763-V). JINDRA, M.: Kalich, srp a kladivo? IN: *Paměť a dějiny - Revue pro studium totalitních režimů* 2013/02, Ústav pro studium totalitních režimů České republiky, Praha 2013, s. 25.

¹⁶⁷ HRDLIČKA, Jaroslav. CČSH v období protektorátu. In: BUTTA, Tomáš. *90 let Církve československé husitské*. Praha 2010. ISBN 978-80-7000-047-2, s. 77 – 83.

¹⁶⁸ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁶⁹ KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 40.

¹⁷⁰ Alois Spisar (1874-1955), český římskokatolický reformistický kněz, poté duchovní CČS(H), teolog, profesor Vysoké školy bohovědné CČS v Praze a Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké v Praze.

církev křesťanská a národní“. Přednášky nejen upevňovaly národní cítění a svobodu ducha v době politického omezení, ale také ryzost a hloubku vlastní víry.¹⁷¹

Během tohoto roku byly z vinohradského sboru dvakrát vysílány rozhlasové bohoslužby, které sloužil farář Arnošt Šimšík. První, květnová bohoslužba se konala k výročí svátku matek, říjnová k tématu manželství. S dalších jeho veřejných vystoupení připomeňme rozhlasovou promluvu o úctě k dítěti. Jeho slova také zazněla na pietní vzpomínce v předvečer Husova svátku na Staroměstském náměstí.¹⁷²

Rok 1939 byl zakončen bolestnými ztrátami. Zemřeli 1. místopředseda přípravného výboru pan Heinz, Jiří Veselý a dlouholetý spolupracovník Arnošta Šimšíka a mnohaletý předseda rady starších Antonín Cipro, který svým obětavým úsilím přispěl při stavbě Husova sboru a v budování náboženské obce.

Rok 1940 byl rokem 20. výročí vzniku CČS(H), o kterém s uznáním informoval i celostátní denní tisk. „Mladičká církev má již 4 diecéze, 239 farností, v nichž působí 306 kněží, 364 učitelů náboženství, 8 profesorů na středních školách a postavila 157 nových sborů (chrámů),“ zmiňuje v kronice Arnošt Šimšík.¹⁷³

Toto nelehké období je poznamenáno mnoha vnějšími okolnostmi způsobené okupací země. Náboženská obec musí vyvěšovat při různých příležitostech říšské a protektorátní vlajky, je nucena zjišťovat árijský původ svých členů. Kanceláře, kde musely být vyvěšeny portréty říšského kancléře, byly označeny dvojazyčně. Z farní knihovny bylo nutné odstranit všechny nevhodné politické knihy, především spisy Masarykovy a Benešovy. Neúspěšné bylo také jednání vedení církve s ministerstvem školství o změně názvu církve na „českomoravská“.¹⁷⁴ Arnošt Šimšík k této události v pamětní knize zaznamenal: „Rada starších na sboru celý nápis přikryla zvláštním bedněním, aby se nemuselo jméno vysekávat. Za odstranění názvu československá, na legitimacích, knihách aj., byl vládním nařízením zodpovědný farář.“¹⁷⁵

Po velkých překážkách se ve dnech 26. - 28. srpna 1940 podařilo Jednotě duchovenstva uskutečnit v Husově sboru *první celocírkevní konferenci duchovních* za účasti Aloise Spisara, Františka Kováře, Miroslava Nováka, Zdeňka Trtíka, Otto Rutrle, Františka Roháče a pana Huba. Témata přednášek byla: *Principy svobodného křesťanského bohosloví, Svobodné křesťanství a Bible, Základy praktické teologie CČS, Současné úkoly v církvi,*

¹⁷¹ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁷² KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 41.

¹⁷³ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁷⁴ KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 42.

¹⁷⁵ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

*Náboženské zkušenost a zjevení jako základní pojmy věrouky CČS(H), Poměr CČS(H) ke Starému zákonu a Pracovní plán faráře v náboženské obci.*¹⁷⁶

Počátkem ledna 1941 Ústřední duchovní péče o mládež uspořádala v Husově sboru školení ideových vedoucích mládeže CČS(H) pod vedením Stanislava Peldy, bývalého vinohradského duchovního a za účasti patriarchy Gustava A. Procházky. Účast byla velká, přijelo na 200 účastníků. „Zájem všech byl upřímný, diskuze velmi živá po každé přednášce ... radostný pocit, že tichá, ale houževnatá práce Stanislava Peldy přinese vydatné ovoce, blažil nás starší,“ hodnotil setkání Arnošt Šimšík.

V průběhu celého roku se každý čtvrtek ve Farského sálku Husova sboru konaly biblické hodiny Františka Kováře na téma evangelium Markovo. Tyto přednášky byly později vydány knižně po názvem „*Výklad evangelia Markova*“. V květnu pak zasedalo ve vinohradském sboru církevní zastupitelstvo, kde pan Plechatý pronesl významná slova: „Naučili jsme se v církvi starati sami o sebe, proto věřím v rozvoj Církve československé i budoucnost její“. Dne 26. srpna se zde také konala i druhá teologická konference duchovních CČS(H) s programem „*Otázka náboženské výchovy v duchu CČS(H)*“.

V září se při Husově sboru vytvořil *Dětský pěvecký sbor* prof. Štěpky¹⁷⁷. Na tuto událost vzpomínal Arnošt Šimšík: „Máme přes 1000 dětí našeho náboženství na zdejších školách, můžeme proto snadno nalézt 100 dobrých pěvců ... děti se nadšeně hlásily a br. profesor Štěpka, žák profesora Doležila, vzal na sebe úkol vytvoření pěveckého sboru. Podařil se nám.“

V únoru 1942 postihla CČS(H) velká ztráta, odešel její druhý patriarcha Gustav A. Procházka. Zemřel 9. února v budově Ústřední rady v Dejvicích ve věku nedožitých sedmdesáti let. „Umíral jako křesťan bez bázně, odevzdán do vůle Boží,“ těmito slovy mu v pamětní knize vzdal úctu vinohradský farář Arnošt Šimšík. Krátce po pohřebním obřadu, který se konal v kostele sv. Mikuláše v Praze na Staroměstském náměstí, se z podnětu Jednoty duchovenstva ve vinohradském Husově sboru sešlo duchovenstvo CČS(H), aby „zváživše tíhu doby a zodpovědnost křesťanských církví v ní, zajistilo svornost v církvi ve volbě nástupce nového patriarchy“. Jako nejvhodnější kandidát byl jmenován František Kovář.¹⁷⁸ Ten také vyšel vítězně i v ostatních diecézích¹⁷⁹.

¹⁷⁶ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁷⁷ Karel Václav Štěpka (1908-1989), český hudební skladatel, pedagog a sbormistr. Vystudoval Karlovu univerzitu v Praze, kde následně vyučoval i zpěv. Mezi jeho žáky patří spousta dnes významných zpěváků klasické hudby, ale i pop music. Jeho skladatelská tvorba byla silně ovlivněna jižními Čechami, kde vyrůstal a kam se rád vracel. Ve své tvorbě nezapomínal na děti, jeho koncerty určené pro dětské obecenstvo byly velmi oblíbené. Většinu života prožil na pražských Vinohradech po boku své ženy Berty a nevlastního syna Rudolfa.

¹⁷⁸ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

Jeho volba však byla nepřijatelná pro protektorátní úřady, ustanovení se tedy na doporučení právní rady neuskutečnilo¹⁸⁰ a bylo odloženo na pozdější dobu. Následně byl správcem celé církve jmenován biskupský senior Ferdinand Stibor¹⁸¹ a správcem Západočeské (dnes Pražské) diecéze Jan Lomoz.¹⁸²

V dubnu 1942 oslavil své padesátiny farář Arnošt Šimšík. Na tuto krásnou událost sám vzpomínal: „Po bohoslužbách jsem přijal tolik projevů lásky, od dětí škol, dětí z Domova Karla Farského, mládeže a všech pracovních složek náboženské obce, že jsem Pánu Bohu nestačil dost vroucně poděkovat za to vnitřní štěstí a prosit, aby mi v dalších letech dopřál nezklamat a moci sloužit ještě víc a líp.“¹⁸³ V zamyšlení nad jeho významným životním jubileem píše v Českém zápase František Kalous tato krásná slova: „Bratr farář Šimšík patří především náboženské obci vinohradské, s níž srostl tak, že funkce, které by mohl i jinde zastávat, rád odmítá a teprve v zájmu celocírkevní potřeby přijímá. Ne že by nesloužil jiným a jinde: jeho návštěvy v jiných náboženských obcích s radostí jsou přijímány ... drží pevně linii, kterou nám vyznačil první patriarcha dr. K. Farský a duch jeho obětavosti, činu, skepse i humoru je i v duši bratra Šimšíka, jehož vlídný a sarkastický úsměv provází také vaše konání ... věrný byl dílu, které zakládal, věrný a oddaný těm, s nimiž spolupracoval, služebník dobrý a věrný Pánu životu.“¹⁸⁴

V průběhu roku 1942 dále rostlo napětí mezi Ústřední radou¹⁸⁵ a Jednotou duchovenstva, které počalo již po neúspěšné volbě patriarchy a vyvrcholilo v letech 1943 - 1944 a zasáhlo také do vývoje v CČS(H) i po roce 1945.¹⁸⁶ „V církvi v té době sílil zápas mezi radikální levicí a demokratickou pravicí,“ který pramenil ze skrytého politického boje mezi církevními představiteli spojenými s agrární stranou a radikální levicí. Růst napětí podpořil článek vinohradského duchovního Františka Roháče, uveřejněný v listu Jednoty duchovenstva *Svoboda svědomí*, ve kterém se věnoval právním a mravním otázkám uvnitř církve a rostoucímu tlaku a diktátu ze strany Ústřední rady, zejména jejího místopředsedy

¹⁷⁹ Na synodách v Praze získal Kovář 106 hlasů, Lomoz 102 hlasů, v Hradci Králové Kovář 56 hlasů, v Brně Kovář 30, Stejskal 33 hlasů.

¹⁸⁰ Právní rada CČS(H) vedená Josefem Dvořákem rozhodla neoznámít protektorátním úřadům jména kandidátů na úřad patriarchy.

¹⁸¹ Ferdinand Stibor (1869-1956), český římskokatolický reformistický kněz, později spoluzakladatel, duchovní a biskup CČS(H).

¹⁸² HRDLIČKA, Jaroslav. Citované dílo (2010), s. 83.

¹⁸³ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁸⁴ KALOUS, František. K padesátce br. faráře Arnošta Šimšíka, in: *Český zápas*, týdeník Církve českomoravské, Praha 1942, s. 5.

¹⁸⁵ V Ústřední radě působili: Ferdinand Stibor, František Plechatý, Josef Dvořák, František Fišera, Jan Lomoz, Štěpán Pavlický, František Schneider, Rostislav Stejskal, Josef Stržil, František Pokorný a František Kovář, který byl zvaný pouze na části jednání týkající se jeho referátů.

¹⁸⁶ HRDLIČKA, Jaroslav. Citované dílo (2010), s. 83.

Josefa Dvořáka¹⁸⁷. Kritický postoj Roháče však nebyl akceptován a následně bylo rozhodnuto, že články ústředního charakteru (jako například již zmíněný článek), budou muset být předem schvalovány Ústřední radou. Vedení církve tímto chtělo kontrolovat aktivní členy Jednoty duchovenstva.¹⁸⁸ Tato rozepře se také úzce dotýkala i vinohradské náboženské obce a dostávala se i na zasedání rady starších, jejímiž členy byli Roháč, Šimšík i Dvořák. Rada starších byla na situaci názorově rozdělená, jak poznamenává v pamětní knize Arnošt Šimšík, který stál na straně Roháče: „Atmosféra rady starších se stává někdy dusnou.“¹⁸⁹

Napětí mezi ústředím církve a Jednotou duchovenstva poznamenalo další vývoj nejenom v celé církvi, ale také ve vinohradské náboženské obci. Narůstala kritika církevního vedení, jejímž hlavním představitelem byl právě vinohradský duchovní František Roháč. Ten byl následně Ústřední radou odvolán z funkce zkušební komisaře v oboru filozofie náboženství a později v roce 1944 na její nátlak na dva roky přeložen z Vinohrad do šedesát kilometrů vzdálené malé obce¹⁹⁰ na místo zástupce faráře.¹⁹¹

Rok 1943 byl rokem 10. výročí vinohradského Husova sboru, na které v modlitbě zavzpomínal Arnošt Šimšík: „Jistě nás burcuje a žene vědomí, že bude letos 10 let, co jsme otevřeli a Tobě zasvětili svůj vlastní sbor, pojmenovaný dle Tvého věrného služebníka Mistra Jana. Ale soud, jež nad světem konáš, nutí nás k co největší opatrnosti a vážnosti.“¹⁹²

Dokladem opravdu těžké doby bylo vystěhování obyvatel z oblasti Netvořic a Neveklova, odkud přišel do vinohradské náboženské obce tamní duchovní Stanislav Staněk. Mladí členové sboru, muži i ženy, byli povoláváni k pracovnímu nasazení do Německa,¹⁹³ ostatní ke cvičení protiletectvé obrany.¹⁹⁴

Vnitřní život náboženské obce se stává intenzivnější. Měsíčně byly při schůzích rady starších konány přednášky předních členů církve, aby povzbudily a posílily ty, kteří stáli v čele sboru. Také biblické hodiny dr. Kováře jsou hojně navštěvovány, přicházejí na ně i zástupci jiných náboženských obcí. Roste návštěvnost bohoslužeb,¹⁹⁵ jak zaznamenává v pamětní knize Arnošt Šimšík: „Všude se činí a všichni dosvědčují, že návštěvnost

¹⁸⁷ Josef Dvořák, ministerský rada, jako člen vinohradské náboženské obce působil v Ústřední radě ČČM jako její místopředseda a také zastával funkci finančního zpravodaje.

¹⁸⁸ HRDLÍČKA, Jaroslav. *Život a dílo Prof. Františka Kováře: příběh patriarchy a učence*. 1. vyd. Brno: L. Marek, 2007. ISBN 978-80-87127-05-6, s. 281-282; srov. HRDLÍČKA, Jaroslav. ČČSH v období protektorátu. In: BUTTA, Tomáš. *90 let Církve československé husitské*. Praha 2010. ISBN 978-80-7000-047-2, s. 281.

¹⁸⁹ Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁹⁰ František Roháč byl přeložen do Albrechtic u Týna nad Vltavou.

¹⁹¹ HRDLÍČKA, Jaroslav. Citované dílo (2007), s. 287.

¹⁹² Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁹³ Z Jednoty mládeže na Vinohradech byli povoláni Jiří Procházka, pan Kot a pan Syrový.

¹⁹⁴ Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁹⁵ Návštěvnost bohoslužeb byla 11. dubna 1943 713 osob.

bohoslužeb stoupá.“ Z tohoto důvodu zavádí Šimšík také pastorační přednášky pro snoubence, kteří „s díky kvitovali péči církve a užili si ji“.

Tíha doby roku 1944 stále více doléhala na vinohradskou obec, ale především zásluhou faráře Arnošta Šimšíka nic neztratila na své životaschopnosti. Sbor je stále hojně navštěvován a „česká píseň duchovní mohutně v něm zní a posiluje“. Vinohradská náboženská obec jako první v církvi zavádí počátkem školního roku dětské bohoslužby. „Děti potřebují vlastní nedělní shromáždění odpovídající jejich duševním možnostem. Liturgie pro dospělé, zejména dětem obecných škol je dlouhá a nesrozumitelná,“ vyjádřil svůj názor Arnošt Šimšík.

Koncem roku přichází úřední nařízení, aby byly pro válečné účely sepsány a odevzdány veškeré věci z mědi, cínu, zinku, olova a mosaze. Náboženská obec tohoto nařízení nedbala a přihlásila pouze mosazné kliky. Díky tomuto kroku byly zachráněny kalich na věži, mosazná nádrž vodotrysku v kolumbáriu, busta Karla Farského a především varhany, které byly nabídnuty rozhlasu k vysílání.

Počátkem roku 1945 proběhlo „tiše a bez okázalosti“ 25. výročí ČČS(H). „Celý národ až na mizivé výjimky (stoupence fašismu a nacizmu) očekával s napětím zdolání šíleného Hitlera a vyznavačů hákového kříže,“ zapsal do pamětní knihy Arnošt Šimšík.

14. února 1945 postihly Vinohrady náhlé ničivé nálety, které zastihly obyvatelstvo nepřipravené. Husův sbor byl naštěstí nezasažen, ale mnoho okolních domů bylo zničeno a poškozeno, jako např. židovská synagoga v Sázavské ulici. Zahynulo v nich 677 lidí a na 2000 jich bylo zraněno. Nálet si vyžádal 56 obětí z řad členů náboženské obce, mezi nimi je také švagrová Arnošta Šimšíka. Mnoho členů sboru, především sester ze sociálního odboru, se následně zapojilo do poskytování potřebné pomoci postiženým rodinám příslušníků obce. Blížil se konec války, ale stále častější nálety na Prahu nepolevovaly.¹⁹⁶

4.3 Husův sbor na Vinohradech ve dnech Pražského povstání

V květnu 1945 vinohradský Husův sbor významným způsobem zasáhl do průběhu Pražského povstání vysíláním pražského rozhlasu. Budova rozhlasu na Vinohradské třídě¹⁹⁷ byla silně poškozena boji mezi německými vojáky a českými obránci. Bylo proto nutné najít náhradní prostory. Vinohradského duchovního Arnošta Šimšíka na tuto událost vzpomínal: „Večer, tentýž den v sobotu vyhledal mě pan Verner, který u nás ve sboru instaloval vysílání

¹⁹⁶ Pamětní kniha NO ČČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁹⁷ Tehdejší Schwerinova třída.

varhanních koncertů a žádal, abych mu pověděl, co tu máme z dob vysílání. Řekl jsem mu, že linka nebyla zrušena a že na žádost mistra Vojtka jsme tu uschovali některé věci českého rozhlasu před Němci. Přes noc pobyl s námi v krytu, vše jsem mu s br. Teichmanem ukázal. Z neděle na pondělí přišli pak již technici českého rozhlasu, přivezli spoustu věcí a já jim vydal klíče od modlitebny a chóru. Přes noc zařídili vše pro vysílání.¹⁹⁸ Vysílací souprava byla umístěna na kůru, kde vzniklo provizorní hlasatelské stanoviště, farní kanceláře se proměnily v pracovny hlasatelů. Bylo rozhodnuto, aby budova byla hlídána ozbrojenými dobrovolníky a žádný z obyvatel ji nesměl opustit z důvodu utajení vysílání. První slova zazněla do éteru 7. května o půl páté odpoledne, po dlouhém telefonickém vyjednávání s Národní radou. Téhož dne v 19 hodin 13 minut odtud zazněla zpráva o kapitulaci okupačních jednotek a vítězství spojenců.¹⁹⁹ Povstání se chýlilo ke konci, ale boje neustávaly. 9. května již Němci ustupovali, ale stále hrozilo, že německé letectvo bude, stejně jako okolní městské části, bombardovat i Husův sbor. Z tohoto důvodu bylo vše přesunuto do sklepních prostor, odkud se dál pokračovalo ve vysílání. Poslední hlášení rozhlasu z Husova sboru zaznělo po ukončení povstání 9. května v 19 hodin.

Farář Šimšík o aktivní účasti a podílu Husova sboru na Vinohradech ve dnech Pražského povstání v kronice vzpomíná: „Jsme naplnění čistou radostí, že se Husovu sboru dostalo možnosti této služby. Nevidíme v tom jen náhodu, že pod věží s husitským kalichem, vysoko nad Prahou vztyčeném, v blízkosti sochy Mistra Jana Husa, jehož příkaz „braň pravdy až do smrti“ český národ věrně plnil, byly koncipovány plamenné výzvy povzbuzení bojovníkům na barikádách, děkování pražským ženám, poctivé informace o událostech a účinné dovolávání se spojenců ve chvíli nejkritičtější ... Žádný chrám na světě neměl nikdy tolik posluchačů, jako náš sbor ve dnech revoluce, kdy hlasu z něho naslouchala rozechvěle nejen celá naše zmučená vlast, ale i celá Evropa, ba i svět za mořem.“²⁰⁰

4.4 Poválečná léta 1945-1950

Počátkem roku 1945 si připomínala CČS(H) 25. výročí svého vzniku a v květnu pak skončila II. světová válka. Poválečná etapa dějin církve je poznamenána vznikem Ústřední národní správy CČS(H) v čele s Miroslavem Novákem, pozdějším pražským biskupem a patriarchou. Role této svébytné církevní struktury mimo jakékoliv platné řády církve nebyla

¹⁹⁸ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

¹⁹⁹ ŠIMŠÍK, Arnošt. Dvacet pět let od ukončení druhé světové války. In: *50 let Církve československé v pražské diecézi*, Praha 1970, s. 5-6.

²⁰⁰ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

do dnešní doby dostatečně zhodnocena ani kriticky reflektována. Ústřední národní správa tvořena výhradně radikálním levicovým křídlem duchovních a laiků byla rozhodujícím orgánem církve, jenž ovlivnil její poválečné směřování a zásadním způsobem stál za změnou orientace církve od ideálů a demokratického ethosu I. republiky vstříc novému politickému uspořádání v době III. republiky a vzniku „dělnické vlády“ v Únoru 1948.

V poválečném období vznikl akademický klub „Tábor“, který pořádal letní tábory a konference, což dokládá mimo jiné i to, že se duchovní činnost začínala z války pomalu probouzet a být aktivní.

Na evangelické Husově fakultě mohli opět začít vyučovat osvědčení duchovní. Dále se znovunavázaly zahraniční styky s ostatním křesťanským světem. „Z jara 1947 vypravil se třetí patriarcha František Kovář na pozvání amerických svobodných církví Meadvillské teologické fakulty v Chicagu na cestu do USA a pobýval tam dva měsíce. Navázal tak na působení Karla Farského z let 1925-1926 mezi tamními Čechy a Slováky. CČS(H) dala tím opět najevo svou tradiční přichylnost k světu svobodně křesťanských církví, které od roku 1930 jsou sdruženy ve Světovém svazu svobodných církví sídlícím v holandském Haagu. Současně došlo i k obnovení styků CČS(H) s druhým světovým ústředím reformačních církví „Světovou radou církví“ v Ženevě, takže r. 1948 mohli býti vysláni zástupci CČS(H) na ustavující konferenci „Světové rady“ do Amsterdamu. Ve stycích s oběma větvemi světového křesťanství od té doby Československá církev pokračovala.“²⁰¹

Od Února 1948 se započala doba cílené perzekuce ženských i mužských katolických řádů a kongregací. Tehdejší vedení komunistické strany totiž vidělo v katolické církvi nejsilnějšího a nejnebezpečnějšího politického odpůrce. Zanedlouho po komunistickém převratu začala strana činit různá proticírkevní opatření. Ačkoliv nebyl oficiálně vydán žádný dokument předkládající jednotný postoj proti náboženství, začala KSČ náboženství ve všech směrech pomalu omezovat.

Omezování spočívalo především v zakazování církevních tisků či církevních spolků. A postupně začaly být uzavírány i církevní školy. Nedůvěra vůči církvím začala rychle stoupat. 15. a 16. dubna 1948 proto proběhla konference českých a slovenských římskokatolických biskupů ve slovenské Nitře. Výsledkem konference byly dva dokumenty. Prvním bylo memorandum adresované vládě, ve kterém stálo například i to, že církev nadále nevěří slibům o náboženské svobodě, neboť ze strany vlády byl již zahájen boj proti církvi a náboženství. Druhým dokumentem, vzešlým z konference byl pastýřský list, který byl

²⁰¹ KAŇÁK, Miloslav. Citované dílo (1970), s. 23-27.

určen věřícím. Pastýřský list upozorňoval na pronásledování církve a zároveň vyzýval věřící k jednotě s kněžími a biskupy.²⁰²

Během prvních poválečných let většina společnosti i významná část Československé církve (husitské) pod vlivem Ústřední národní správy nad církví našla své naděje v budování „reálného“ socialismu, ve kterém chybně identifikovala socialismus jako úsilí o nastolení Království Božího na zemi v rovině sociálních vztahů. Válečná zkušenost a poválečné uspořádání Evropy bylo příčinou převažující levicové orientace československé společnosti, a největší nekatolická církev v Československu z toho nebyla vyjmuta. Teologickou chybou tehdejší generace CČS(H) však bylo zásadní nepochopení biblického pojmu Království Boží, které bylo zúženo pouze na oblast sociální, ne už duchovní a morální. Závěrečné zasedání řádného sněmu proběhlo 4. - 5. května 1947. Církev vydala radikální dokument se sociální tematikou pod názvem Církev československá o výstavbě národní společnosti, v němž se otevřeně přihlásila k budování socialismu.²⁰³ Únorem 1948 skončilo období politické demokracie v našich zemích. Laici i duchovní se rozdělili na radikální levici a demokratickou pravici. Uprostřed těchto proudů stáli křesťanští socialisté. Opozice se soustředila kolem časopisu Svoboda svědomí, což bylo periodikum Jednoty duchovenstva Církve československé. Patriarcha Kovář a biskup Novák se zúčastnili v říjnu roku 1949 schůze Národního shromáždění, při níž se projednával zákon o hospodářském zabezpečení církvi a náboženských společností. Shromáždění zřídilo Státní úřad pro věci církevní, o kterém jsem se zmiňoval výše.

Třetí řádný sněm se konal ve dnech 1. – 3. července 1950 a přijal návrh na zřízení nových diecézí – brněnské a plzeňské. Ústava byla doplněna o některá ustanovení, novelizoval se i hospodářský a finanční řád. Sněm vydal prohlášení „*Církev a světový mír*“, kde se církev přihlásila k tzv. Táboru míru vedenému Sovětským svazem. V roce 1950 byla zřízena samostatná Husova československá bohoslovecká fakulta. Děkanem se stal František Maria Hník.²⁰⁴

Rok 1950 byl zahájen mohutným celocírkevním shromážděním ve Smetanově síni Obecního domu v Praze. „V květnu 1950 byla pak otevřena výstava „30 let církve československé“ v Praze, která do konce r. 1950 prošla řadou krajských měst Čech a Moravy. Potom ve dnech 10. až 12. června se konal v Praze „Pěvecký festival chrámových sborů

²⁰² *Zločiny komunismu na Slovensku, 1948: 1989*. 1. vyd. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001. 2 sv. (743, 575 s.), ISBN 80-7165-312-8, s. 81

²⁰³ HRDLÍČKA, Jaroslav. Citované dílo (2010), s. 85 – 90.

²⁰⁴ JINDRA, Martin. Církev československá (husitská) v období komunistické totality. In: BUTTA, T. *90 let Církve československé husitské*. Praha 2010. ISBN 978-80-7000-047-2, s. 100.

církve československé, jenž se stal imposantní přehlídkou třiceti let práce církve na poli vokálního zpěvu a hudby chrámové.²⁰⁵

V dubnu 1949 zahájilo vedení komunistické strany novou církevní politiku, politiku systematického pronásledování a pokusu o rozrušení katolické církve. Měla být vytvořena „nadmárodní církev“ a nakonec měla dle plánu církev zcela zaniknout a měla tak být vytvořena zcela ateistická společnost.

Mezi církevními opatřeními bychom našli například cenzuru náboženských knih, uzavírání církevních škol, omezení jakékoliv náboženské výchovy, dále byl nařízen dohled státní správy na Charitu, byly zabavovány církevní budovy a náboženský život se v budoucnu mohl odehrávat pouze za zdmi kostelů.

V říjnu 1949 byly vydány dva zákony. První z nich přeměnil kněží na státní zaměstnance, závislé na platu od státu. Druhý zákon zřídil Státní úřad pro věci církevní, který měl působit jako přímý dohled nad církví.²⁰⁶

Díky výše zmiňovaným zákonům církve ztratily charakter subjektu veřejného práva a KSČ se tak podařilo narušit jejich strukturu a postavení ve společnosti. Zákony také nově umožnily vládě kontrolovat nejen hospodářský život církví, ale i jejich personální otázky.

4.5 Portrét Arnošta Šimšíka

Arnošt Šimšík se narodil 12. dubna 1892 ve Slaném, jako syn zaměstnance dráhy Antonína Šimšíka. „Již od dětství se u něho začaly objevovat náznaky jeho budoucího zájmu: v dětských hrách občas „farářičkoval“ a jeho bratr Ladislav mu dělal „ministranta“. Tuto hru bral velmi vážně, avšak za nepřiliš velkého zájmu ostatních členů rodiny.“²⁰⁷

Za své docházky do obecné školy ve Slaném se Arnošt setkal s místním katechetou Antonínem Procházkou, který jej učil náboženství a kterému Arnošt nesčetněkrát ministroval. Antonín Procházka byl později jedním z kněží, nadšeně se hlásících k reformám a pozdější spoluzakladatel CČS(H). Díky výborným školním výsledkům pokračoval Arnošt ve studiu na gymnáziu ve Slaném a později také v Praze na Žižkově. Po maturitě r. 1911 odchází do arcibiskupského semináře v Praze studovat svoji oblíbenou teologii. K tomuto studiu ho především získal páter Václav Chlumský (pozdější děkan na Karlštejně).²⁰⁸ „Záhy se jeho

²⁰⁵ KAŇÁK, Miloslav. Citované dílo (1970), s. 28.

²⁰⁶ VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. 1. vyd. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 2004. 597 s., [46] s. obr. příl. ISBN 80-7266-179-5, s. 31-34.

²⁰⁷ FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 37.

²⁰⁸ KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 6.

přítelem stává František Kovář, novozákonní biblista a budoucí třetí patriarcha CČS(H). Kovář, jeden z modernistů, zasvěcuje mladého bohoslovce do významu reformního úsilí uvnitř katolické církve a seznamuje ho s dalšími předními činiteli tohoto hnutí, jmenovitě pak především s Karlem Farským.²⁰⁹

Když Šimšík navštěvoval třetí ročník gymnázia, vypukla I. světová válka. Tehdy si začal Šimšík uvědomovat, že církev římskokatolická, úzce napojená na zájmy Habsburků a Rakouska-Uherska, svými činy přímo i nepřímo podporuje panovnický rod a staví se proti českému lidu a národu.²¹⁰ Jak Šimšík sám vzpomínal: „...nám ještě seminaristům, když jsme docházeli společně do přednášek na teologickou fakultu, nebo odpoledne v menších skupinkách na vycházky po Praze, často byly adresovány výkřiky: „Ti se mají, těm je hej. Nikam nejdou“ (rozumělo se do války). Dráždily asi lidi naše větší skupinky (chodili jsme v klerikách), ale nelibost a zloba jejich tryskaly z vědomí, že tu církev neplní svoje poslání, že nestojí ani s národem v jedné linii, že Rakousko a Habsburkové jsou jí milejší než zájmy národní a náboženské.“²¹¹

Arnošt Šimšík byl vysvěcen na kněze Lvem Skrbenským²¹² 5. července 1915 u sv. Víta na Hradčanech. Následně působil jako katecheta v dívčí měšťanské škole v Komenského ulici²¹³ v Praze na Vinohradech. Zde se projevil nejen jeho vřelý vztah k dětem, ale i jeho národní smýšlení, které se nebál dál předávat. Děti zřejmě poznaly kdo je učí a proto si mnohdy dovolili protirakouské výtržnosti.²¹⁴ O jedné z nich vyprávěl Arnošt Šimšík: „Pamatuji se na zmatek ve škole, kde jsem učil, když děvčata na měšťance po bohoslužbách místo nařízené hymny „Zachovej nám, Hospodine“ najednou spustila „Svatý Václave, vévodo české země“. Marně učitel u harmonia plnem chtěl zpěv udusit.“²¹⁵ Především díky těmto aférám a tlaku nadřízených, odchází Arnošt Šimšík po dvouletém působení na Vinohradech na „hořejší“ školu do Prahy-Michle.

V Praze-Michli se ale setkal s horšími podmínkami, místní periferie byla zanedbaná a poměry s blížícím se koncem války byly neudržitelné a hroutily se. Děti nechodily do školy, podmínky pro vyučování byly velice těžké. Po jednoročním působení v Praze-Michli byl Šimšík přeložen do Prahy-Nuslí, do školy na Palackého třídě²¹⁶ naproti nuselské radnici. Zde se také zapojil do probíhajícího reformního hnutí římskokatolické církve. Důvody jež ho

²⁰⁹ FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 37.

²¹⁰ KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 6.

²¹¹ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

²¹² Lev Skrbenský (1863-1938), římskokatolický kněz a šlechtic. V letech 1899-1916 byl 29. arcibiskupem pražským a v letech 1916-1920 9. arcibiskupem olomouckým. Roku 1901 zvolen kardinálem.

²¹³ Nyní Belgická ulice.

²¹⁴ KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 7.

²¹⁵ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

²¹⁶ Nyní Tábořská ulice.

vedly k účasti v něm byly následující: „Předně je to již zmíněná nespokojenost se stavem v římskokatolické církvi, která neplnila svoje poslání a spojuje svoje zájmy se zájmy habsburského panovnického rodu. Dále jsou to pochyby o správnosti různých dogmat, která římskokatolická církev předkládala k věření.“ Jak také dále Arnošt Šimšík zmínil: „Bránil jsem se zoufale hříchu „pochybování“ – zpovídal jsem se z něho, a dlouho trvalo, než jsem došel přesvědčení, že mi Pán Bůh nedal rozum proto, abych si jej mrzačil nebo se ho vzdával, ale proto, abych ho užíval i s právem odmítati, co rozumovému poznání se přičí.“

28. října 1918 se Arnošt Šimšík postavil za požadavky nově se organizující Jednoty katolického duchovenstva. Sám o tom zavzpomínal: „Pamatuji se, že na tuto schůzi dostavil se i kněz premonstrát dr. Isidor Zahradník ... prohlásil, že se církev musí reformovati, má-li získat ztracenou důvěru lidu a uvedl konkrétní požadavky: „český jazyk do bohoslužeb, zdobrovolnění kněžského celibátu, odstranění patronátního práva a spolurozhodování kněží i laiků v otázkách církevních.“

Před vánocemi roku 1919 Arnošt Šimšík spolu s kněžími Martinem Zemanem a Aloisem Mojžíšem obstarával expedici nově vydaného Českého misálu ostatním kněžím, aby mohli o svátcích konat české bohoslužby. „Ještě dnes mne hřeje vzpomínka, s jakou vděčností a nadšením jej přijali probuzení kněží a jaké z toho vzniklo požehnání,“²¹⁷ vzpomínal Arnošt Šimšík. Spolu s Martinem Zemanem také vykonal v Praze-Nuslích o vánocích první bohoslužbu v českém jazyce. O této bohoslužbě Arnošt Šimšík napsal: „...Nikdy nezapomenu na vzrušení, jaké vyvolaly mé první bohoslužby české na Hod Boží vánoční v tamním farním kostele. Připravil jsem už děti ve škole na odpovědi a jen ony věděly, co se chystá. Cítili stejně jako já, že je to okamžik historický – na němž mnoho záleží.“²¹⁸

Po vzniku CČS(H) 8. ledna 1920 se Arnošt Šimšík rozhodl pro přestoupení do nové církve. Na tento památný den vzpomínal: „Dodnes silně pociťuji vzrušení, které jsem prožíval při řeči těžce církvi zkušného a pronásledovaného, pro sociální reformy usilujícího kněze Emila Dlouhého-Pokorného. Co bych se neodvážil vysloviti, ať jsem stejně smýšlel, on tu hájil se svatým zápalem a já cítil, jak se měním, rovnám a když večer došlo k hlasování, byl jsem schopen radostného prohlášení, že s odlukou od římské církve souhlasím, že jsem pro založení samostatné církve a že chci pro ni a v ní pracovati.“ Dne 20. dubna 1920 se Arnošt Šimšík dobrovolně přihlásil do přípravného výboru CČS(H) v Praze-Nuslích a 7. května 1920 byl zvolen na ustavující valné hromadě církevního výboru náboženské obce CČS(H) v Praze-Nuslích druhým duchovním správcem.

²¹⁷ KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 8-12.

²¹⁸ ŠIMŠÍK, Arnošt. Citované dílo (1925), s. 9.

Po vzniku náboženské obce v Praze na Vinohradech byl Arnošt Šimšík získán místní radou starších k vyučování náboženství ve škole ve Slezské ulici u Vinohradské tržnice a posléze osloven, aby také vykonával duchovního správce náboženské obce. Toto však pro velké pracovní vytížení katechety odmítá.²¹⁹ Nadále však zůstává nápomocen nově zvolenému duchovnímu správci obce Janu Lomozovi, o kterém říká: „Dobře jsme se s br. shodli. Já měl všechny zpívané bohoslužby a kázání, propagaci církve po večerech a když byl čas, i některé funkce. Kancelář vedl si vzorně on, podával informace v úřed. hodinách přesně stanovených a dodržovaných, křtil, oddával i pohřbíval.“²²⁰

Po onemocnění Jana Lomoze v listopadu 1921 Arnošt Šimšík přijímá s určitými podmínkami²²¹ nabídnuté místo faráře na Vinohradech. Instalován byl 25. prosince 1921 v kapli Na Smetance. Arnošt Šimšík se tedy stává prvním voleným farářem na Vinohradech.²²²

Jeho působení ve funkci faráře ale netrvalo dlouho. Dne 17. září 1922 na první řádné ustavující valné hromadě, kde „měl být zvolen definitivním farářem, prohlásil, že se vzdává úřadu faráře, protože chce zůstat katechetou, a navrhl valné hromadě, aby za něj zvolila br. Lomoze“. Toto prohlášení, i přes velkou negativní odezvu, bylo nakonec valnou hromadou akceptováno. I přes toto rozhodnutí se ale nakonec nic nezměnilo, „na školách vyučoval jako dříve, konal bohoslužby, přednášky a všechno ostatní tak, jako kdyby byl farářem“.²²³

Na místo faráře se Arnošt Šimšík napodruhé vrátil v červnu 1929 po odstoupení Jana Lomoze ze zdravotních důvodů a setrval v něm až do roku 1950, „kdy byl zvolen plzeňským biskupem CČS“.²²⁴

Během svého téměř třicetiletého působení ve vinohradském sboru se Arnoštu Šimšíkovi podařilo oživit tuto náboženskou obec tak, že byla jedna nejpočetnější v celé CČS(H). Zásahu na tom má zejména Šimšíkův vliv na členy obce, které vybízel k tomu, aby se vinohradský sbor stal jejich druhým domovem, aby ho milovali a aby se podíleli a usilovali o jeho rozvoj. Díky tomu, došlo během jeho služby na Vinohradech k největšímu rozvoji a rozmachu. Jeho zásluhou došlo i k vybudování Husova sboru na Vinohradech.

²¹⁹ KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 14-19.

²²⁰ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno.

²²¹ Znění podmínek Arnošta Šimšíka, in: KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 21.

I. Do té doby, než bude zřízeno místo československého katechety v Nuslích na II. obecné škole chlapecké, setrvati tam.

II. Rada starších v Nuslích bude vyzvána, aby do čtyř neděl opatřila učitele náboženství pro Michli, Krč a Vršovice, aby děti neutrpěly ve vyučování. Do té doby tam bude vyučovati.

III. Svou působnost na Vinohradech si zařídí v dohodě s br. Lomozem.

²²² KRATOCHVÍL, Vratislav. Citované dílo (1959), s. 22.

²²³ Tamtéž, s. 22-23.

²²⁴ Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis, nestránkováno, srov. FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 38-39.

„Další významné aktivity zdejší obce jsou také z velké části Šimšíkovo dílo. Jedná se především o zřízení Domova Dr. Karla Farského v Jílovém u Prahy pro sirotky. Dále pak domovy pro staré lidi ve Všetudech a v Jablonném nad Vltavou. Vzal na svá bedra složitou organizaci těchto ústavů a stal se velkým propagátorem sociální otázky v ČČS vůbec.“

I během války se projevila naplno jeho odvaha, víra i vlastenectví. Ve sboru na Vinohradech se konaly přednášky pro studenty teologie, večerní pobožnosti i biblické hodiny. Během dnů Pražského národního povstání umožnil z prostor sboru tajné vysílání československého rozhlasu.

Za jeho službu a výsledky duchovní praxe na Vinohradech mu bylo nabídnuto místo biskupa. Poprvé odmítl, protože se cítil šťastný a naplněný v milované obci na Vinohradech a nechtěl sbor a své ovečky opustit. V roce 1950 ale změnil názor a při vzniku Plzeňské diecéze, kdy cítil, že tam církev potřebuje jeho pomoc a čekají ji těžké chvíle, místo biskupa přijal. Plzeňskou diecézi řídil až do roku 1958 a během jeho působení na místě biskupa ji pomohl stabilizovat a upevnit. Bohužel díky zhoršujícímu se zdraví musel z Plzně předčasně odejít a vrátil se zpět na Vinohrady. Zde odpočíval a léčil se a také 22. září 1968 skonal. Jeho urna je uložena v modlitebně na galerii Husova sboru na Vinohradech.²²⁵

²²⁵ FRÝDL, David. Citované dílo (1993), s. 37-39.

Závěr

Předložená práce se zabývala cestou ke vzniku nové církve a jedné z jejích náboženských obcí, samotným vznikem této obce a v neposlední řadě mapovala prvních třicet let jejího fungování. Práci jsem doplnil o dva medailónky významných osobností spojených s Husovým sborem na Vinohradech, faráře Arnošta Šimlíka, a architekta chrámové stavby Pavla Janáka. Domnívám se, že na základě použité literatury a archivních pramenů se mi podařilo naplnit cíle, jež jsem si v úvodu práce stanovil. Do dějinných souvislostí jsem zasadil jak vznik církve, tak i její samostatné náboženské obce vinohradské. V práci jsem použil i dobové citace, jež charakterizují atmosféru vzniku a prvních let života církve v Praze na Vinohradech.

Práce není, ani si neklade za cíl, být detailním popisem historie Husova sboru na Vinohradech, pouze rámcově nastiňuje stěžejní témata týkající se dějin jednoho konkrétního církevního společenství a jeho proměn v běhu času. Práce se také – až na výjimky, vyhýbá hodnotícím kritériím. I sporné věci je důležité nahlížet v kontextu doby a zcela odlišného paradigmatu, nežli toho, ve kterém se nacházíme nyní, více než půl století vzdálení od popisovaných událostí.

Signifikantní pro náboženskou obec vinohradskou bylo její mimořádné úsilí, které napřela do sociálního díla, kterým naplnila biblické určení křesťanům ze všech časů a míst: „jedni druhých břemena neste...“

Summary
The Czechoslovak Hussite religious community
in Prague's Vinohrady in years 1920-1950
Oldřich Nováček

The introductory part of the thesis deals with the preconditions of the birth of the Czechoslovak Hussite Church. Besides the Enlightenment it was particularly a reformist movement of the Catholic clergy in the 19th century closely connected to Catholic modernism which was a revivalistic movement within the Roman Catholic Church. The impact of the World War I mustn't be omitted as well as the influx of democracy, humanism and, last but not least, turbulent atmosphere at the time of the establishment of the new independent Czechoslovak Republic.

The second part of the thesis is focused on the founding of the Czechoslovak Hussite religious community in the Vinohrady district of Prague, its development within the first ten years of its existence, its economic, educational, organisational, promotional and social activity. Its great effort to secure its own church building must be mentioned as well.

The third part revolves around the circumstances of the construction of the church building itself, its artistic decoration and columbarium. The installation of the organ played an important part and became a significant and modern feature which is treated in an individual chapter. The architect Pavel Janák participated in the construction of the building and a biographical profile is dedicated to him.

The final part of the thesis concentrates on the life of the religious community in the 1930s, which was marked by the world economic crisis and the Munich agreement. Other chapters deal with the life of the religious community during the occupation and years after World War II, leading to the beginning of socialism and communism. At the end there is a portrait of the local minister Arnošt Šimšík who contributed significantly to the development of this religious community.

Seznam použitých pramenů, odborné literatury a odborných zdrojů

- [1] Archiv NO CČS(H) v Praze na Vinohradech.
- [2] BĚLINA, Pavel et al. *Dějiny Prahy. II., Od sloučení pražských měst v roce 1784 do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1998, ISBN 80-7185-143-4.
- [3] Butta, Tomáš: *90 let Církve československé husitské: sborník*, Praha: Církev československá husitská ve spolupráci s Náboženskou obcí CČSH v Praze 1, 2010, ISBN 978-80-7000-047-2.
- [4] BUTTA, Tomáš: *Zrod, cesta a poslání Církve československé husitské. Přednáška k 90. Výročí CČSH*. Brno 2010.
- [5] CABALKA, Josef Václav, ed. *Královské Vinohrady*. Praha: Mládež národního souručenství na Královských Vinohradech, 1940.
- [6] CINCIBUCH, Petr. *Slavné stavby Prahy 10*. 1. vyd. v jazyce českém. Editor Petr Krajčí. Praha: Foibos a Foibos books ve spolupráci s Městskou částí Praha 10, 2009, 220 s. Slavné stavby. ISBN 978-808-7073-162.
- [7] EDGAR, Emil. *Předpoklady stavebně-umělecké budoucnosti reformačních církví*, Praha: Kalich, 1947.
- [8] Fond divadelního spolku Bozděch ve Vršovcích a neutříděná pozůstalost po Felixu Buřilovi (1902 - 1967) – významném představiteli pražské amatérské divadelní scény. Pro potřeby práce byly materiály laskavě poskytnuty Davidem Frýdlem.
- [9] FRÝDL, David. *Hledejte nejprve království božího a spravedlnosti jeho: Stručná historie Husova sboru na Královských Vinohradech 1933-1993*, Praha: Husův sbor CČSH v Praze na Kr. Vinohradech, 1993.
- [10] FRÝDL, David. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky. Snaha o reformu katolicismu v Čechách i na Moravě*. Brno: nakladatelství L. Marek 2001, ISBN 80-86263-15-0.
- [11] HNÍDKOVÁ, Vendula. Viděno vlastníma očima. Nález neznámého konceptu autobiografie Pavla Janáka, *Umění* 56, 2008, s. 237-242. ISSN 0049-5123.
- [12] HRDLIČKA, Jaroslav. *Život a dílo Prof. Františka Kováře: příběh patriarchy a učence*. 1. vyd. Brno: L. Marek, 2007. ISBN 978-80-87127-05-6.
- [13] HRDLIČKA, Jaroslav. CČSH v období protektorátu. In: BUTTA, Tomáš. *90 let Církve československé husitské*. Praha 2010. ISBN 978-80-7000-047-2.

- [14] HRUBEŠ, Josef: *Pražské domy vyprávějí... III.*, Roztoky u Prahy: Orion, Academia, 1995. ISBN 80-901958-0-6.
- [15] *Husův sbor na Vinohradech* [Online]. Dostupné z: <http://www.atlasceska.cz/praha/husuv-sbor-na-vinohradech/>, [cit. 8. 6. 2014].
- [16] JANÁK, Pavel a HNÍDKOVÁ, Vendula, ed. *Obrys doby*. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2009, s. 14. Texty o architektuře; sv. 5. ISBN 978-80-87164-02-0.
- [17] JINDRA, Martin: Kalich, srp a kladivo? IN: *Paměť a dějiny - Revue pro studium totalitních režimů 2013/02*, Ústav pro studium totalitních režimů České republiky, Praha 2013.
- [18] KADERÁVEK, Václav a TRTÍK, Zdeněk. *Život a víra ThDr. Karla Farského*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1982.
- [19] KADERÁVEK, Václav. *50 let Církve československé v pražské diecézi*, Praha 1970.
- [20] KALOUS, František. K padesátce br. faráře Arnošta Šimšíka. In: *Český zápas*, týdeník Církve českomoravské, Praha 1942.
- [21] KAŇÁK, Miloslav. *Padesát let Československé církve*, Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1970.
- [22] KOVÁŘ, František. *Deset let československé církve 1920-1930*, Praha: Ústřední rada československé církve, 1930.
- [23] KRATOCHVÍL, Vratislav. *Arnošt Šimšík, jeho život a dílo*, Praha: Husův sbor CČSH v Praze na Kr. Vinohradech, 1959.
- [24] LEDVINKA, Václav a PEŠEK, Jiří. *Praha*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 570. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-320-7.
- [25] *Malá československá encyklopedie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1984-1987. 6
- [26] Marek, Pavel: K problematice tzv. boje o kostely na počátku první Československé republiky. In: *Sborník prací historických*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2008. ISBN 978-80-244-1974-9.
- [27] Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady, rukopis.
- [28] *Pavel Janák* [Online]. Dostupné z: <http://www.archiweb.cz/pavel-janak>, [cit. 8. 6. 2014].
- [29] PEROUTKA, Ferdinand. *Budování státu. IV., 1921-1922*. Praha: Lidové noviny, 1991. ISBN 80-7106-040-2.

- [30] RUTRLE, Otto a HORSKÝ, Rudolf. *Církev československá a praktické úkoly jejího díla*. In: *Padesát let Československé církve*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1970.
- [31] *Schematismus československé církve. Ročník první, 1933*. Praha: Nákladem Ústřední rady ČČS.
- [32] ŠAROCHOVÁ, Gabriela V, Pavel BĚLINA, Jiří KAŠE, Jan P KUČERA a Jaroslav CUHRA. *České země v evropských dějinách*. Vyd. 1. Litomyšl: Paseka, 2006, 4 v. ISBN 97880718579454.
- [33] ŠIMŠÍK, Arnošt: *ČČS na Král. Vinohradech : Pamětní spis, vydáný na památku pětiletého trvání vinohradské náboženské obce československé*. Praha: Propagační sbor ČČS, 1925.
- [34] ŠVÁCHA, Rostislav. *Od moderny k funkcionalismu : proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85605-84-8.
- [35] TOMEŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století. I. díl. A-J*. 1.vyd. Praha, Litomyšl: Paseka - Ladislav Horáček, 1999, 634 s. ISBN 80-718-5245-7.
- [36] TOMEŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století. II. díl. K-P*. 1.vyd. Praha, Litomyšl: Paseka - Ladislav Horáček, 1999, 649 s. ISBN 80-718-5246-5.
- [37] TOMEŠ, Josef. *Český biografický slovník XX. století. III. díl. Q-Ž*. 1.vyd. Praha, Litomyšl: Paseka - Ladislav Horáček, 1999, 587 s. ISBN 80-718-5247-3.
- [38] *Vinohradský věstník 1924-1934 (1925, č. 10)*.
- [39] VLČEK, Vojtěch. *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*. 1. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2004. 597 s., [46] s. obr. příl. ISBN 80-7266-179-5.
- [40] VÝRUT, Karel. *Čtení o Praze 10*, Praha : Zdeněk Urban, 1998. ISBN 80-238-2837-1.
- [41] *Významné výročí narození architekta Pavla Janáka* [Online]. Dostupné z: <http://www.stavebnictvi3000.cz/clanky/vyznamne-vyroci-narozeni-architekta-pavla-janaka/>, [cit. 8. 6. 2014].
- [42] *Zločiny komunizmu na Slovensku, 1948: 1989*. 1. vyd. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001. 2 sv. (743, 575 s.), ISBN 80-7165-312-8.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Pozvánka k ustavující valné hromadě náboženské obce konané 12. března 1920.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 2: Členové přípravného výboru náboženské obce (březen 1920).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 3: Výpis z protokolu o ustanovení se přípravného výboru 10. února 1921.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 4: Škola Na Smetance.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 5: Kaple ve škole Na Smetance.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 6: Státní schválení NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 7: Původní zástavba pozemku čp. 51 pro Husův sbor.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 8: První návrh Husova sboru v Čechových sadech (1925).

(zdroj: Vinohradský věstník 1924-1934, 1925, č. 10.)

Příloha č. 9: Druhý návrh Husova sboru v Čechových sadech od architekta Hanuše Hladíka (1925).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 10: Původní nerealizovaný návrh Husova sboru Pavla Janáka (celkový pohled).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 11: Původní nerealizovaný návrh Husova sboru Pavla Janáka (modlitebna).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 12: Model konečného projektu Husova sboru od architekta Pavla Janáka (1931).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 13: Budování železobetonové kostry budovy Husova sboru (1933).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 14: Budování železobetonové kostry věže Husova sboru (1933).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 15: Husův sbor po dokončení (září 1933).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 16: Husův sbor po dokončení (září 1933).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 17: Pozvánka k otevření Husova sboru (1. října 1933).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 18: Modlitebna Husova sboru.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 19: Reliéfy postav od sochaře Jana Znoje.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 20: Reliéf postavy Ježíše Krista od sochaře Jana Znoje.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 21: Návrh divadelního sálu Husova sboru od Pavla Janáka.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 22: Divadelní sál Husova sboru po dokončení.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 23: Sál kolumbária Husova sboru s obrazem „Převoz očištěných duší přes moře zapomnění“ od Františka Jakuba.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 24: Kolumbárium Husova sboru.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 25: Jan Lomoz, první duchovní NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 26: Arnošt Šimšík, druhý duchovní NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 27: Potvrzení Arnošta Šimšíka samostatným duchovním správcem v NO CČS(H) v Praze na Vinohradech.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 28: Revers zaručující Arnoštovi Šimšíkovi peněžní i nepeněžní příjem od NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 29: Arnošt Šimšík při vysílání pražského rozhlasu z Husova sboru.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 30: Hlasatel pražského rozhlasu Zdeněk Mančal při vysílání z kůru Husova sboru v době Pražského povstání v květnu 1945.

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 31: Statistika členů NO CČS(H) v Praze na Vinohradech v letech 1925-1947.

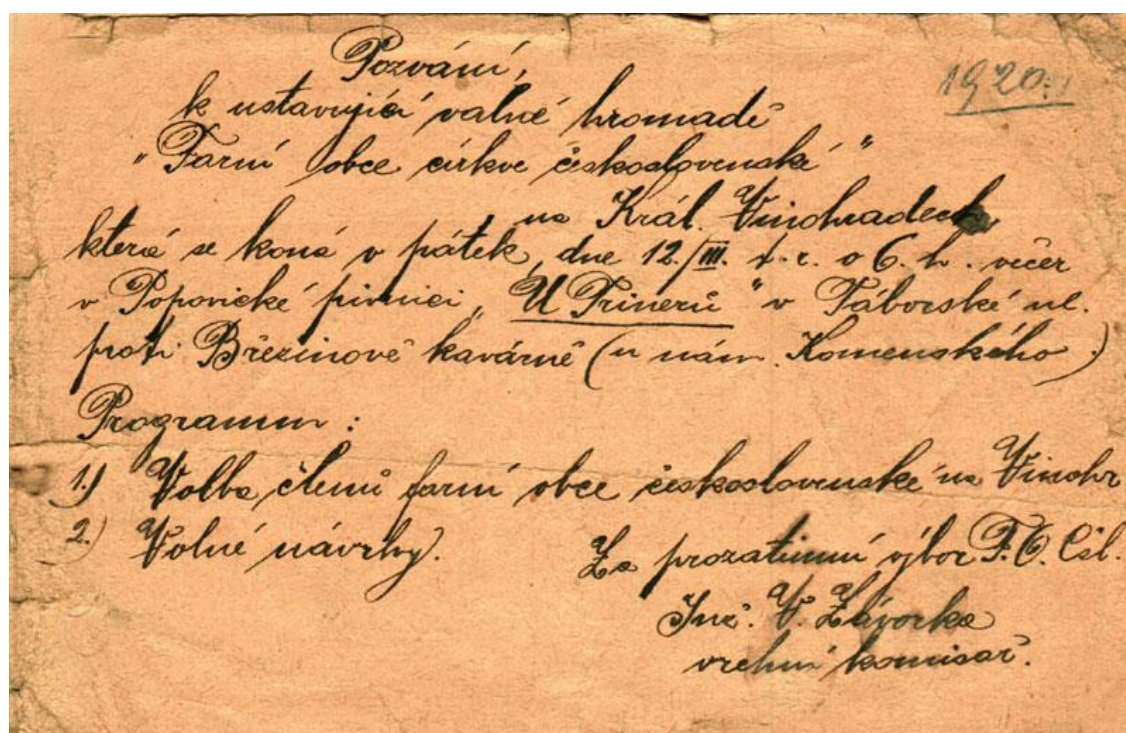
(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 32: Hospodaření NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech v letech 1920-1938 (v Kč).

(zdroj: Archiv NO Praha - Vinohrady)

Příloha č. 33: Přehled zápisů v matrikách NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech v letech 1921-1947.

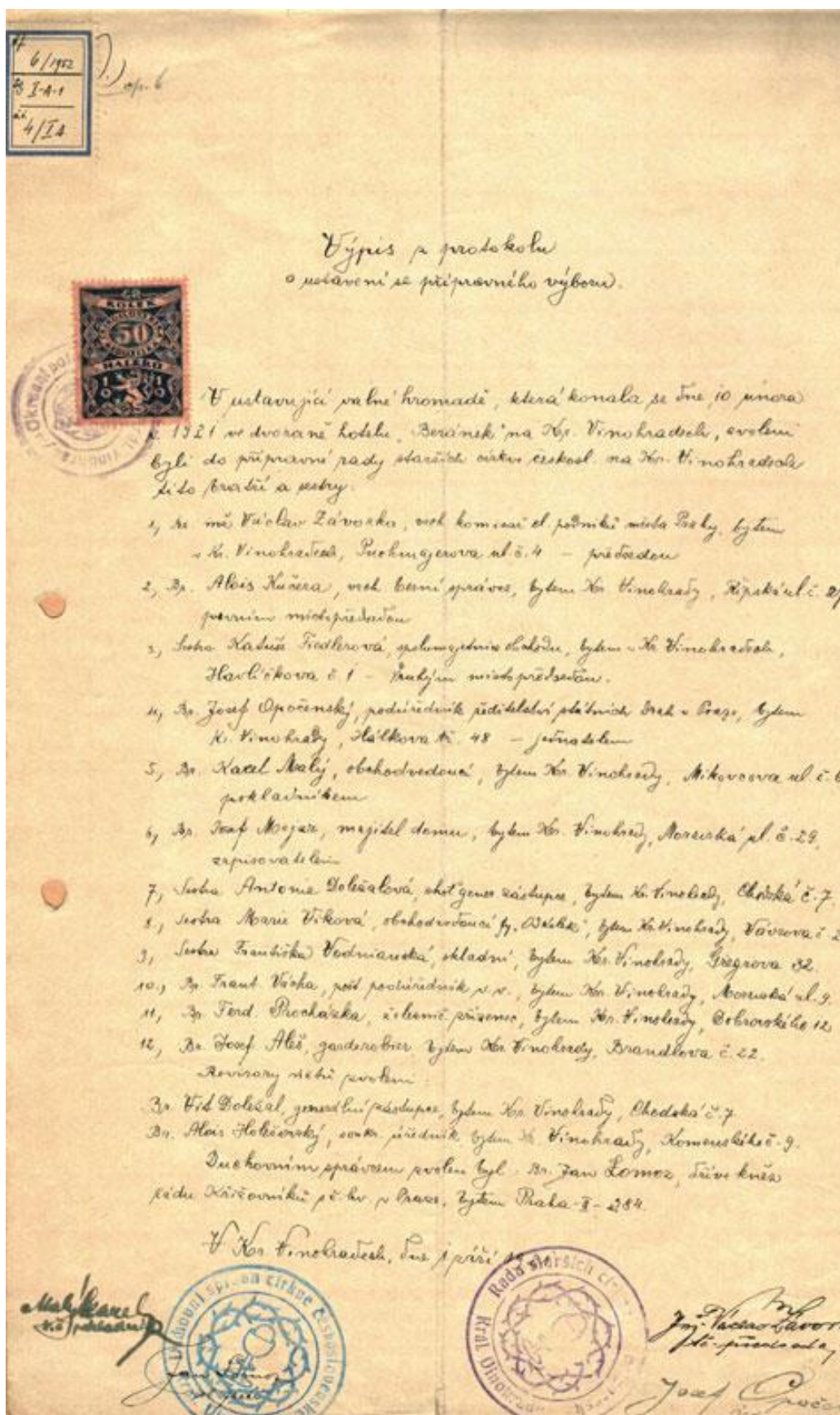
(zdroj: Pamětní kniha NO CČS(H) Královské Vinohrady)

Příloha č. 1: Pozvánka k ustavující valné hromadě náboženské obce konané 12. března 1920.

Příloha č. 2: Členové přípravného výboru náboženské obce (březen 1920).
Nahoře: Václav Závorka, Antonín Češpiva; uprostřed: Br. Vácha;
dole: Stanislava Holešovská, Lucie Němečková.

Příloha č. 3: Výpis z protokolu o ustanovení se přípravného výboru náboženské obce 10. února 1921.

Příloha č. 4: Škola Na Smetance.

Příloha č. 5: Kaple ve škole Na Smetance.

22/1952
I-A-2
1/II A

Okresní správa politická na Kr.Vinohradech.

číslo: 20.837/A.

Dne 19.srpna 1922.

1
5-----
31

Pan

Ing. Václav Z á v o r k a,
předseda rady starších církve českosloven.
v Kr.Vinohradech, bytem

v

Kr.Vinohradech,
Puchmajerova ul.č.4.

Ministerstvo školství a národní osvěty schválilo výnosem ze dne 22. června 1922 čis. 59793 sem dne 13.srpna 1922 došlým podle § 4.zákona z 20. května 1874 č.68 ř.z. zřízení samostatné náboženské obce československé církve na Kr.Vinohradech.

Obvod náboženské obce tvoří celé město Kr.Vinohrady.

Při tom bere se na vědomí, že nová náboženská obec bude se řídití všeobecnou ústavou československé církve, vzatou na vědomí výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 15.října 1921, č. 87471.

Výslovně se připomíná, že nová náboženská obec, ani její zřízení nemají podle platných předpisů nároku na jakoukoli podporu z prostředků státních, nebo fondů státem spravovaných.

Okresní správa politická se vybízí, aby bděla nad tím, by nová náboženská obec ustavila se podle předpisů zákona svrchu citovaného a podle stanov, jimiž se řídí.

Doba ~~konstit~~ konstituování náboženské obce buď vedena v patrnosti.

V příčině ustanovování duchovních správců poukazuje se na §§ 10 a 11 cit. zákona.

Přílohy se vracejí.

O tom Vás na základě výnosu zemské správy politické v Praze

Příloha č. 6: Státní schválení NO CCŠ(H) v Praze na Královských Vinohradech.

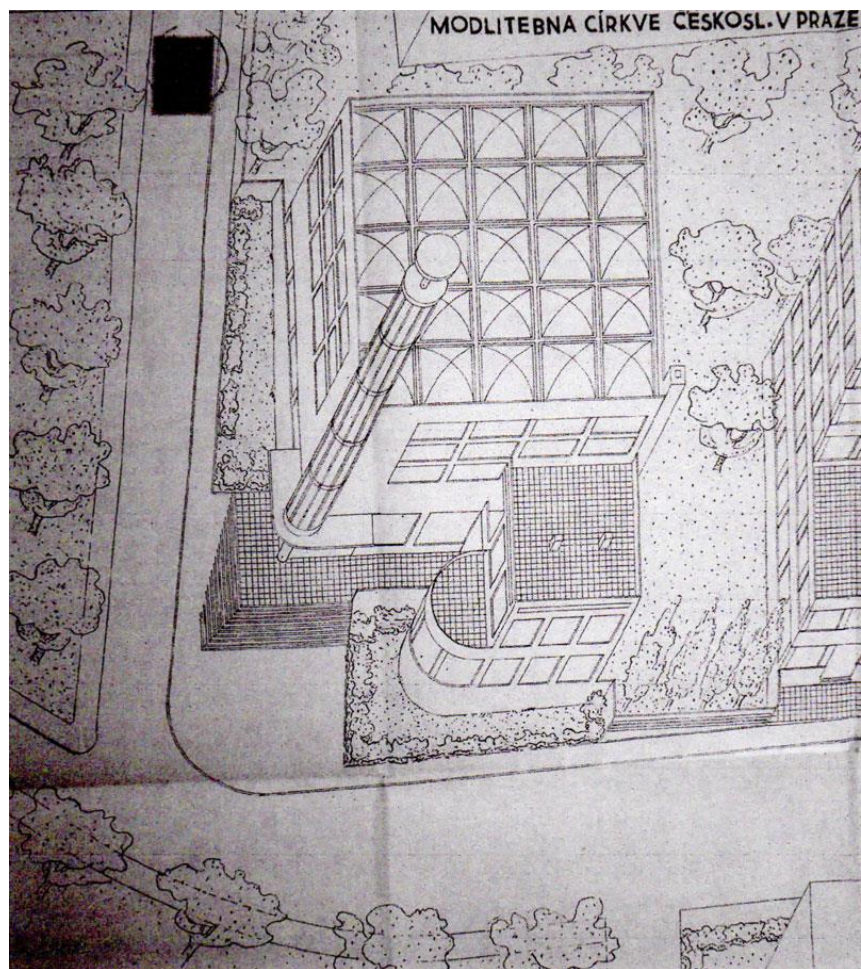
Příloha č. 7: Původní zástavba pozemku čp. 51 pro Husův sbor.

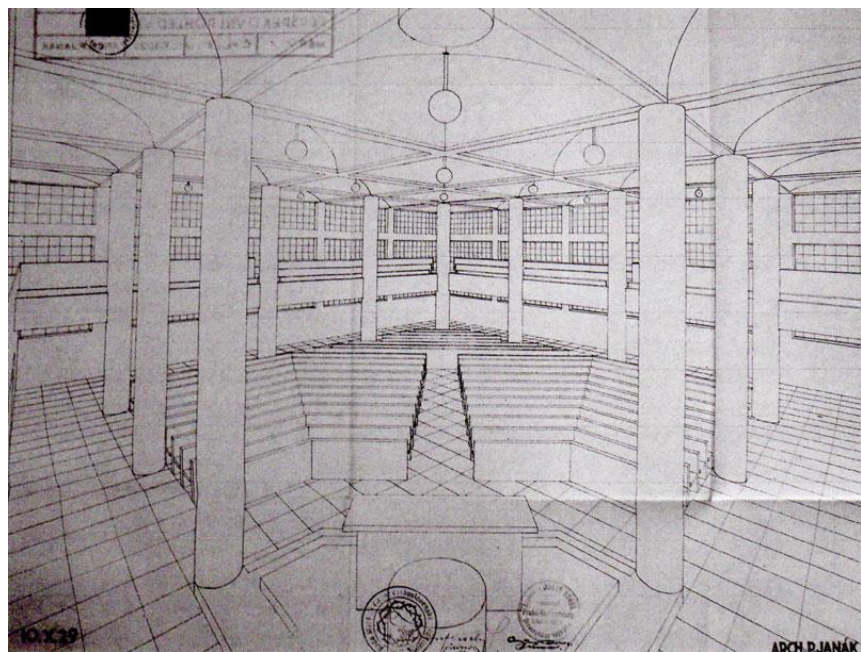
Příloha č. 8: První návrh Husova sboru v Čechových sadech (1925).

Příloha č. 9: Druhý návrh Husova sboru v Čechových sadech od architekta Hanuše Hladíka (1925).

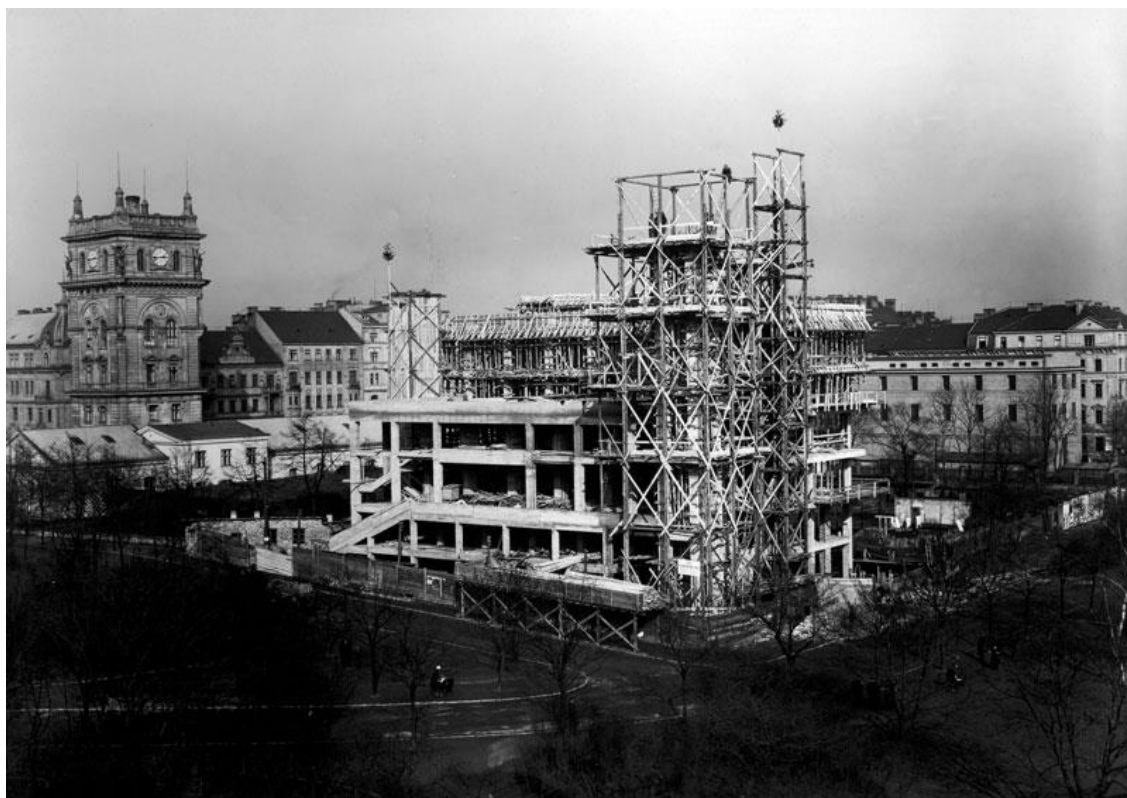
Příloha č. 10: Původní nerealizovaný návrh Husova sboru Pavla Janáka (celkový pohled).

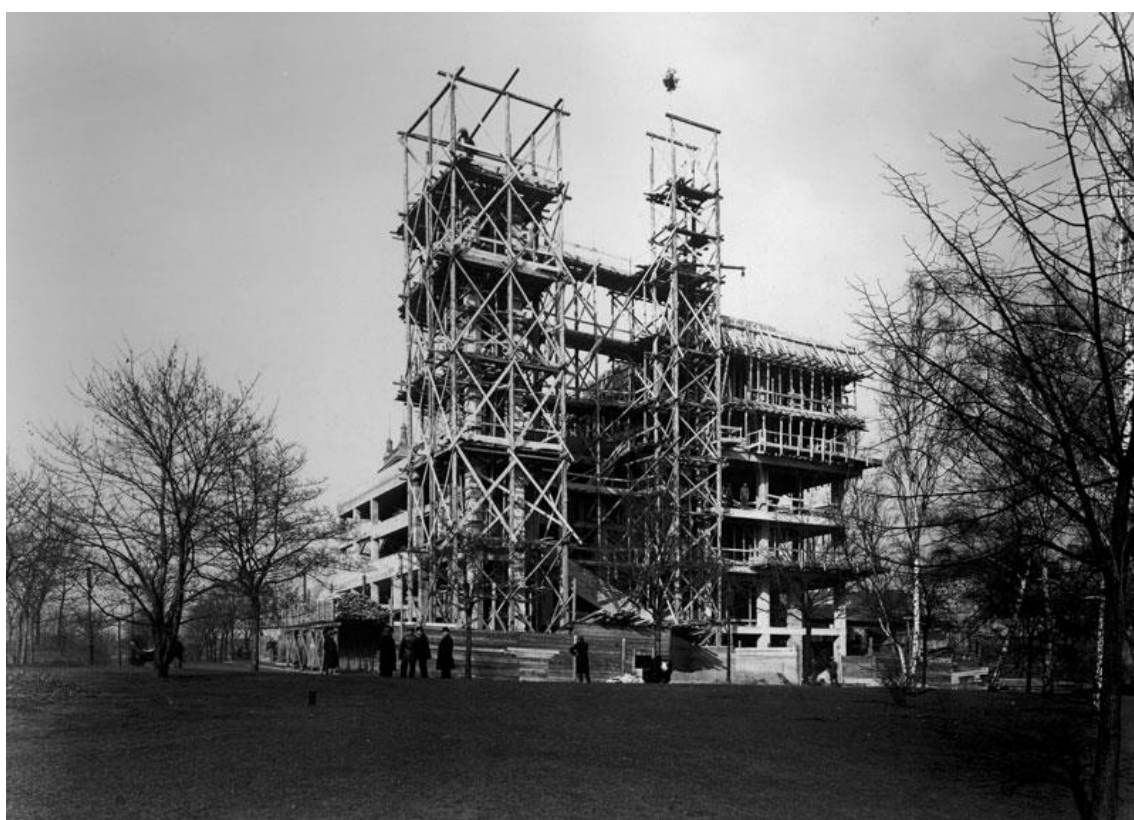
Příloha č. 11: Původní nerealizovaný návrh Husova sboru Pavla Janáka (modlitebna).

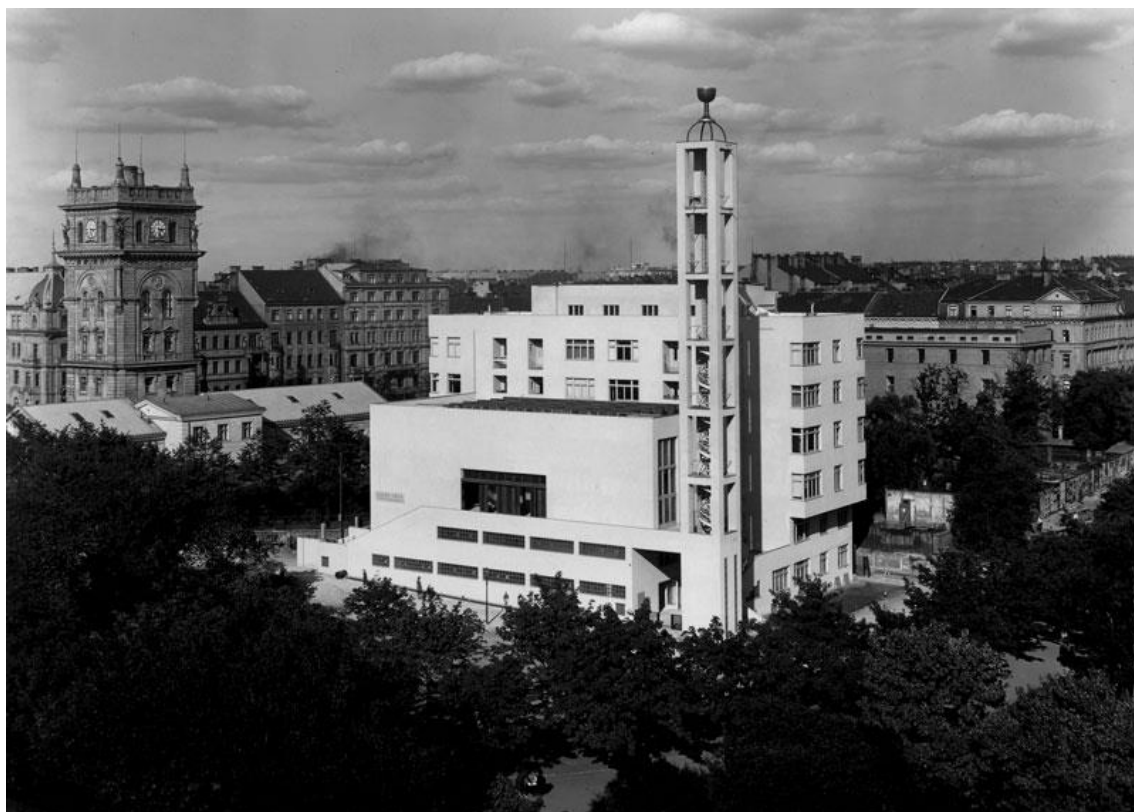
Příloha č. 12: Model konečného projektu Husova sboru od architekta Pavla Janáka (1931).

Příloha č. 13: Budování železobetonové kostry budovy Husova sboru (1933).

Příloha č. 14: Budování železobetonové kostry věže Husova sboru (1933).

Příloha č. 15: Husův sbor po dokončení (září 1933).

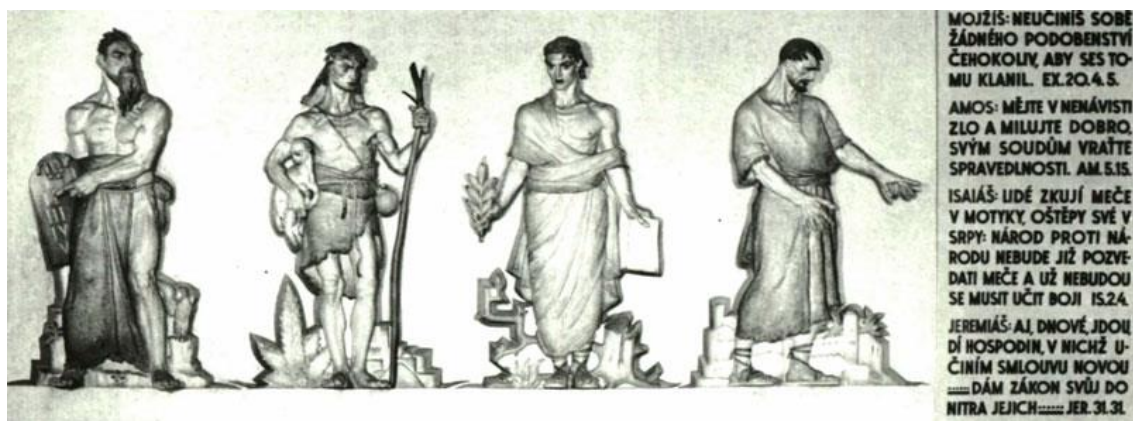
Příloha č. 16: Husův sbor po dokončení (září 1933).

<p>28. 9. o 11. hod. otevření výstavky návrhů na figurální výzdobu modlitebny a výstavky památek z díla čes (hlavně náb. obce v Praze XII.)</p>	<p>30. 9. o 1/2 20. hod. slavnostní akademie s uměleckým programem v přednáškové síni Husova sboru církve československé.</p>	<h1>otevření Husova sboru</h1> <p>církve československé</p>
<p>3. 10. o 18. hod. ukončení výstavky památek z díla církve československé. 6. 10. o 18. hod. ukončení výstavky návrhů na figurální výzdobu modlitebny.</p>	<p>1. 10. o 9. hod. rozloučení s kaplí na Smetance; o 1/2 10. hod. průvod k novostavbě Husova sboru; o 10. hod. zahájení slavnosti předsedou rady starších, řed. škol. J. Veselým; projev místopředsedy r. st. Dr. J. Kounovského, předsedy stav. výboru arch. J. Rokose a faráře A. Šimšíka; o 11. hod. otevření sboru a první bohoslužby patriarchy G. A. Procházky; po nich projevy hostů; o 19. hod. ochotnické předst. „Jan Hus“ od J. K. Tyla.</p>	
<p>Dotazy na duchovní správu čes. Praha XII., Letohradská ulice, Husův sbor čes; úřední hodiny od 8 do 13 h; telefon číslo 500-30.</p>		<p>1 • 10 • 1933</p>

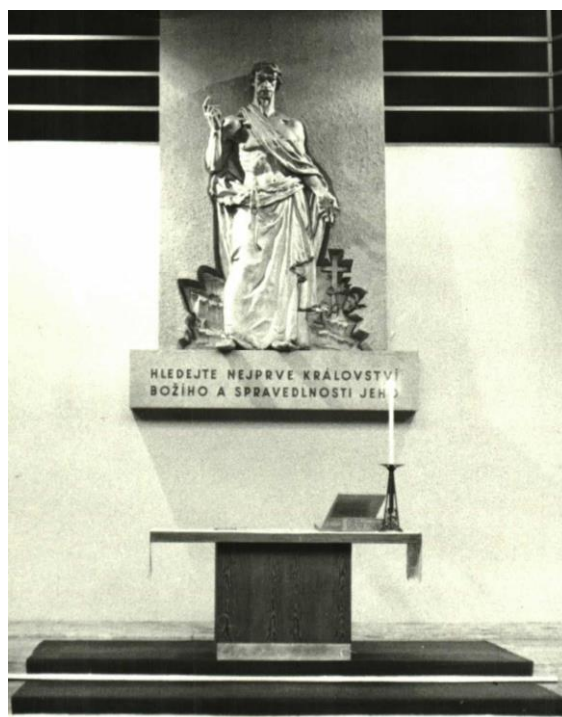
Příloha č. 17: Pozvánka k otevření Husova sboru (1. října 1933).

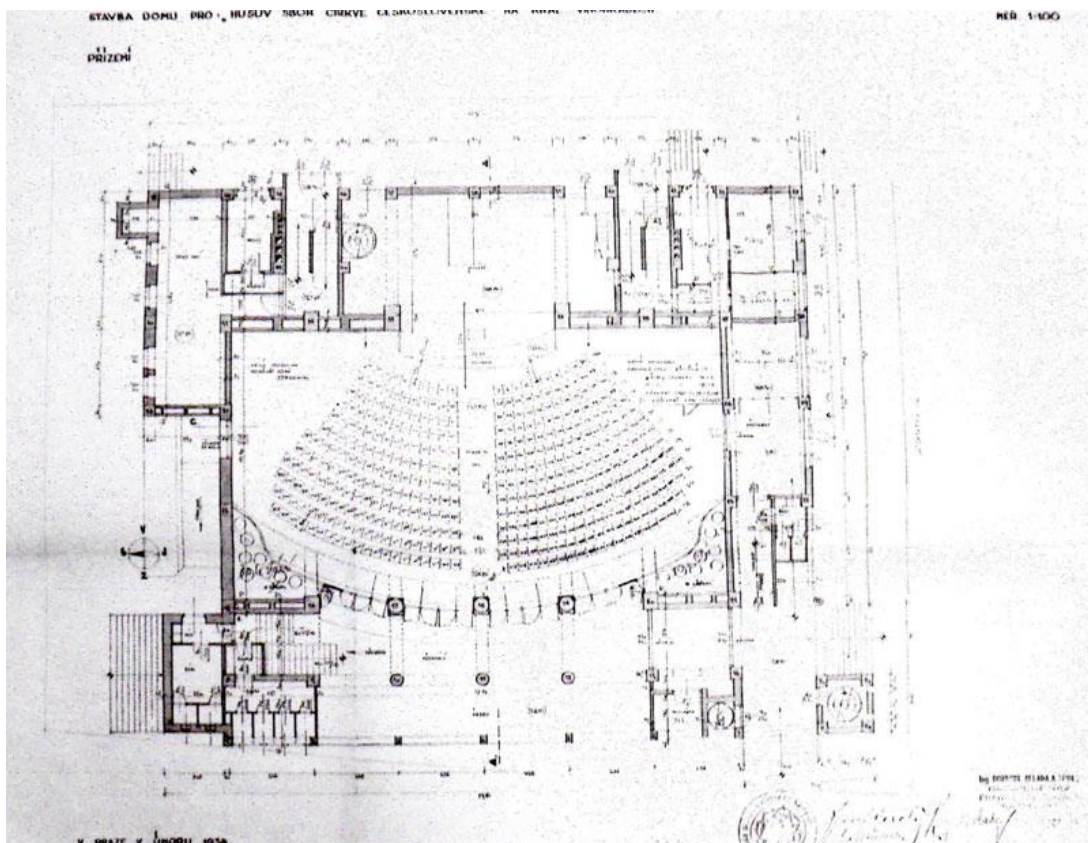
Příloha č. 18: Modlitebna Husova sboru.

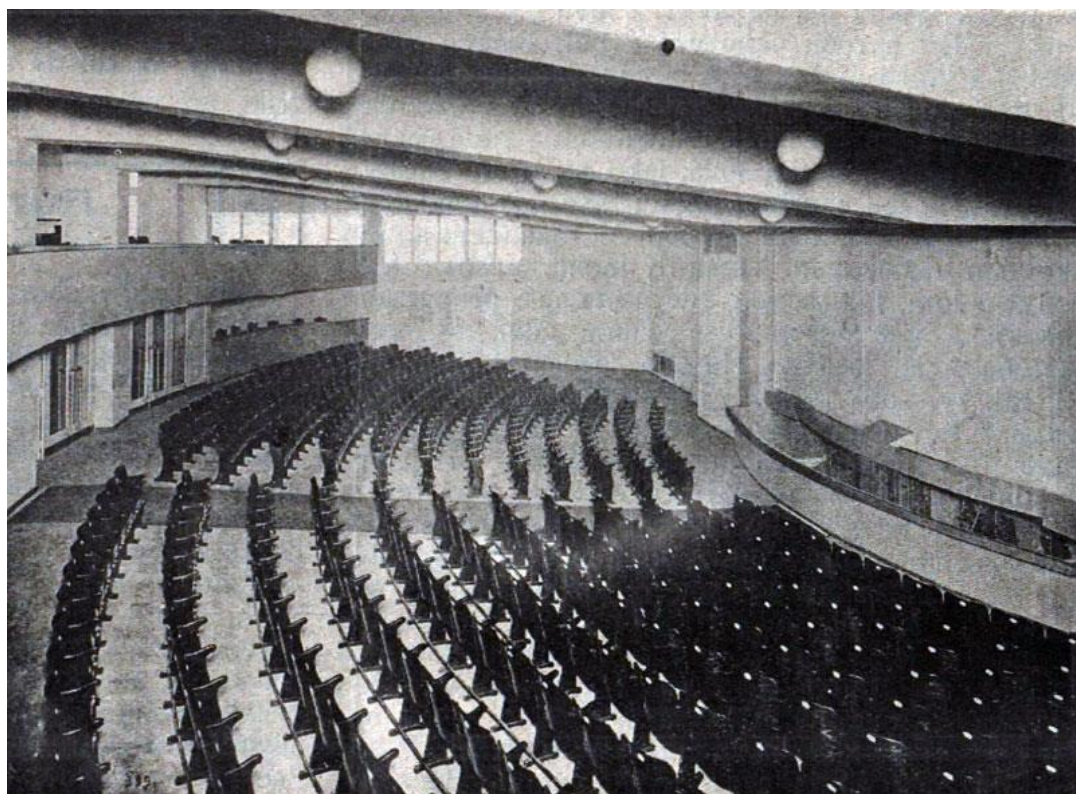
Příloha č. 19: Reliéfy postav od sochaře Jana Znoje.

Příloha č. 20: Reliéf postavy Ježíše Krista od sochaře Jana Znoje.

Příloha č. 21: Návrh divadelního sálu Husova sboru od Pavla Janáka.

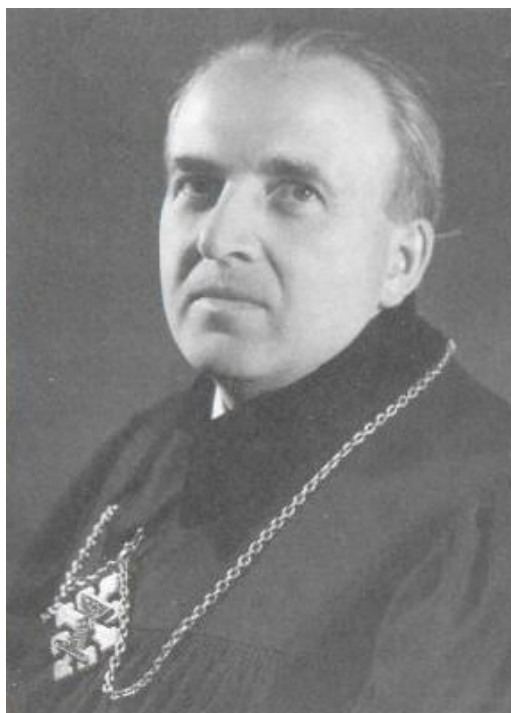
Příloha č. 22: Divadelní sál Husova sboru po dokončení.

Příloha č. 23: Sál kolumbária Husova sboru s obrazem „Převoz očištěných duší přes moře zapomnění“ od Františka Jakuba.

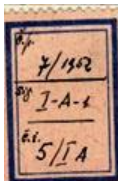
Příloha č. 24: Kolumbárium Husova sboru.

Příloha č. 25: Jan Lomoz, první duchovní NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech.

Příloha č. 26: Arnošt Šimšík, druhý duchovní NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech.

Biskupská rada

Ústřední rada církve československé v Praze.

Předmět : Kr. Vinohrady: Potvrzení V Praze, dne 14. prosince 1921.
A. Šimšíka duch. správcem.

Č.j. 3494.

P o t v r z e n í .

K podání br. rady starších na Král. Vinohradech ze dne 2. listopadu 1921 usnesla se Disc. rada ČČS v Praze ve svém zasedání dne 10. prosince t. r. na tom, aby oznámená volba br. Arnošta Šimšíka, dosavadního katechety v Nuslích, duchovním správcem náboženské obce čsl. na Král. Vinohradech, byla potvrzena - s výhradou, že zvolený vedle duchovní správy na Král. Vinohradech jest povinen tak dlouho zastávat místo učitele náboženskvi čsl. na dosavadním svém působišti v Nuslích, dokud nebude opatřen na jeho místě jiný učitel náboženství tamtéž.

Potvrzenému propůjčují se tímto veškeré práva samostatného duchovního správce pro náb. obec na Král. Vinohradech, která mu vedle povinností samostatného duchovního správce po ústavě ČČS přísluší.

Gener. náměstek:
A. Procházka v. r. .

Předseda:
Dr. K. Farský, v. r.

Příloha č. 27: Potvrzení Arnošta Šimšíka samostatným duchovním správcem v NO ČČS(H) v Praze na Vinohradech.

lis. j. 12-IV
1922.

Revers,

ktejým se zavazuje, dle nucení valní hromady nábožen-
ské obce církve československé na Kr. Vinohradech,
ze dne 17. září 1922 (čl. ústavy 8.)

bratru duchovnímu správci
Arnoštu Šimšíkovi;

- 1) měsíční příjem 2.100.- Kč, do kteréhožto obnosu doplatí
mu náboženská obec, co scházeti bude pro vyplacení jeho
služného od státu. Obnos tento zvyšuje se, automaticky
o částku /, dle ústního dorozumění pěstava přispěvek, obce stále
týž / a mž se zvýší jeho služné od státu;
- 2) placení bytu o 2 pokojích a kuchyni (nyní asi 300 Kč-
měsíčně) náboženskou obcí; -
- 3) placení celého nemocenského pojištění náb. obcí;
- 4) vyhraňuje se mu systemisované místo katechety čsl. nábo-
ženství při obč. školách na Kr. Vinohradech.
- 5) br. Šimšík se zavazuje za to, starati se o duchovní sprá-
vu, pokud učení ve školách mu to dovoluje a pracovati
všemi silami a prostředky pro rozkvět náboženské obce
československé na Kr. Vinohradech.

Za radu starších církve československé
na Kr. Vinohradech, dne 10. října 1922.

Arnošt Šimšík

Mgr. Theodor Závada
předseda

Příloha č. 28: Revers zaručující Arnoštovi Šimšíkovi peněžní i nepeněžní příjem od NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech.

Příloha č. 29: Arnošt Šimšík při vysílání pražského rozhlasu z Husova sboru.

Příloha č. 30: Hlasatel pražského rozhlasu Zdeněk Mančal při vysílání z kůru Husova sboru v době Pražského povstání v květnu 1945.

Rok	Počet členů
1925	11.768
1926	13.048
1927	13.156
1928	13.456
1929	
1930	
1931	
1932	
1933	14.730
1934	14.420
1935	10.335²²⁶
1936	11.007
1937	9.135
1938	9.662
1939	9.779
1940	10.192
1941	10.453
1942	10.986
1943	11.236
1944	11.351
1945	11.450
1946	10.769
1947	11.851

Příloha č. 31: Statistika členů NO CCŠ(H) v Praze na Vinohradech v letech 1925-1947.²²⁷

²²⁶ V roce 1935 byly přesně zkontrolovány veškeré matriční záznamy a zjistilo, že v prvních letech nebyly prováděny odpisy členů. Od tohoto roku byly stavy již vedeny správně.

²²⁷ Stav ke konci kalendářního roku.

Rok	Příjem	Výdej	Dary na Husův sbor	Církevní daň	Náboženské úkony
1920	3.994	2.582			
1921	65.239	40.849		26.275	
1922	125.943	122.226	1.000	38.257	37.255
1923	114.132	112.329	4.799	51.254	49.254
1924	188.499	117.630	58.760	46.458	37.448
1925	256.035	277.445	108.405	59.498	29.596
1926	231.408	114.999	63.699	69.901	28.416
1927	196.089	99.567	63.215	69.853	25.551
1928	206.179	147.228	72.891	71.891	22.155
1929	220.059	90.743	109.487	65.877	30.907
1930	542.641	184.544	354.691	59.535	30.219
1931	312.487	262.186	165.436	40.900	27.173
1932	470.461	231.597	139.934	60.239	21.183
1933	499.810	559.668	273.043	57.170	62.531
1934	420.083	360.580	104.729	54.166	46.685
1935	423.818	460.724	62.187	63.815	19.921
1936	619.786	669.578	71.760	56.609	25.084
1937	1.073.476	903.398	53.514	53.514	25.081
1938	989.543	1.114.688	35.571	55.566	30.272

Příloha č. 32: Hospodaření NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech v letech 1920-1938 (v Kč).

Rok	Narozených²²⁸	Oddaných²²⁹	Zemřelých²³⁰
1921	84	64	55
1922	120	100	87
1923	84	93	99
1924	109	103	104
1925	120	144	113
1926	115	136	123
1927	86	113	113
1928	94	137	119
1929	92	96	129
1930	111	122	134
1931	89	95	128
1932	79	87	161
1933	70	84	140
1934	63	121	148
1935	75	108	143
1936	52	122	131
1937	62	129	140
1938	69	127	141
1939	67	125	156
1940	77	150	198
1941	117	129	206
1942	156	262	247
1943	182	178	209
1944	216	147	224
1945	227	220	346
1946	522	211	205
1947	566	242	199

Příloha č. 33: Přehled zápisů v matrikách NO CČS(H) v Praze na Královských Vinohradech v letech 1921-1947.

²²⁸ První zápis do knihy narozených 29. března 1921.

²²⁹ První zápis do knihy oddaných 24. dubna 1921.

²³⁰ První zápis do knihy zemřelých 14. dubna 1921.